

Türkiye’de Çocuk Haber Programı Geliştirme Üzerine Bir Öneri: *Logo! Die Welt Und Ich*

Proposal for Developing a Children’s News Program in Turkey: Logo! Die Welt Und Ich

Hayriye KAPUSUZ¹

¹PhD Candidate, Istanbul University, Institute of Social Sciences, Department of Radio-Television-Film, Istanbul, Turkey

Sorumlu yazar/Corresponding author:

Hayriye Kapusuz,
İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler
Enstitüsü, Radyo-Televizyon-Film Bölümü,
İstanbul, Türkiye

E-posta/E-mail: h_kapusuz@web.de

Geliş tarihi/Received: 11.10.2016

Kabul tarihi/Accepted: 13.10.2017

Atıf/Citation: Kapusuz, H. (2017). Türkiye’de çocuk haber programı geliştirme üzerine bir öneri: Logo! die welt und ich. *Istanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 53, 65-101.

<https://doi.org/10.17064/iuifd.364952>

ÖZ

Kitle iletişim araçları vatandaşların sahip olduğu bilgi edinme hakkına ulaşabilmelerinde önemli bir işleve sahiptir. Özellikle televizyonda sunulan ana haber bültenleri aracılığıyla, bireyler yaşadıkları ülke ve farklı coğrafyalardaki toplumsal ve siyasi gelişmeler hakkında bilgi edinebilmekte, tutum oluşturmada ve böylece toplumda söz sahibi olabilmektedirler. Bu anlamda haber programları (siyasal) toplumsallaşma aracı olarak değerlendirilebilir. Yetişkin bireyler gibi, çocukların da bilgi edinme hakkına sahip oldukları göz önünde bulundurulduğunda, haber programlarının çocuklar için de toplumsal ve siyasi süreçleri aktarmaları açısından aynı işleve sahip oldukları ileri sürülebilir. Ancak bunun koşulu şüphesiz çocukların algı ve diline uygun olarak hazırlanmış bir haber programının üretilmesidir. Bu noktada Türkiye’de çocuklara yönelik bir haber programının bulunmaması bir eksiklik olarak görülmektedir. Buradan hareketle çalışma, *logo! Die Welt und ich* programını hem içerik hem de biçimsel açıdan analiz ederek Türkiye’de çocuk haber programı geliştirme üzerine bir öneri sunmayı amaçlamaktadır. Bu doğrultuda çalışmada, siyasi ve toplumsal içerikli üç haber seçilmiş ve haberler söylem analizi yöntemi ile incelenmiştir. Haber içeriklerinin analizlerinden elde edilen bulgulara göre, programda siyasi ve toplumsal meseleler arka plan bilgileriyle birlikte aktarılmakta, çocukların katılım ve görüşleriyle desteklenmektedir. Bu sunum biçiminin ise çocukların siyasal toplumsallaşma sürecini teşvik etmesi açısından yararlı olduğu düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Çocuk, haber programı, siyasal toplumsallaşma

ABSTRACT

Mass media has an important role in facilitating knowledge acquisition. In particular, individuals can acquaint themselves with social and political developments in their own countries and in different countries through the news on TV. Through the news citizens can develop political opinions and take part in social life. In this sense, the news programs can be considered socialization tools. Like adults, children also have the right of access to information. Therefore, the purpose of news programs is also to inform children about these processes. Prerequisite for that is to produce a news program in children’s language. As of now, news programs for children are not available in Turkey. Therefore, this study intends to submit a proposal on the

development of a children’s news program by analyzing the news program *logo! Die Welt und ich*. In the study, three news items related to political and social issues are selected and examined using the discourse analysis method. The analysis reveals that political and social issues are discussed in the

program along with some background information on the issues and children’s participation and opinions on the issues are encouraged. This kind of presentation is considered useful in promoting political socialization among children.

Keywords: Child, news program, political socialization

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

Mass media has an important role in facilitating knowledge acquisition. The traditional media as well as the digital media provide an opportunity for citizens to receive local and global news. In this sense, news programs can be considered political socialization tools. Studies about political socialization in different countries and periods show that the majority of citizens use television to access news (Çaplı, 2002, p. 76).

Like adults, children also have the right of access to information. According to Article 17 of the United Nations Convention on the Rights of the Child, States Parties “recognize the important function performed by mass media and shall ensure that the child has access to information and material from a diversity of national and international sources, especially those aimed at the promotion of his or her social, spiritual and moral well-being and physical and mental health” (UNICEF, 2016).

Should children have the possibility to access information about political or social matters through television like adults? Is there a possibility to raise awareness of political issues among children through the media? Currently, news programs for children in Turkey are lacking. The programs for children are limited to those with entertaining contents. It has been observed that educational and informative programs are overly didactic. However, it is obvious that the social space of children cannot be separated from their political space. Through their family, school, circle of friends or the media, children are directly or indirectly exposed to political subjects. Under the influence of these, children learn about politics, political values, attitudes, and culture, which are defined as processes of political socialization (Yılmaz, 2013, p. 319). Even if the Internet and social media become increasingly important for children, there is no doubt that the television is still the main tool for

encouraging (political) socialization among the children, especially considering the amount of time children spend watching television (Çaplı, 2002; RTÜK, 2006; RTÜK, 2013).

A Child News Program as a Political Socialization Tool: *Logo! Die Welt und ich*

Children, like adults, should have access to information about the world and the country in which they live and also about undesirable events like war, terrorism, or natural disasters. This way, children can build a sense of reality. The study by Ertürk and Gül (2006) shows that the news programs in Turkey which are viewed in the family environment cause negative effects like stress or anxiety among children. Therefore the purpose of a news program for children is to inform children about political issues by transmitting it in children's language. *Logo! Die Welt und ich*, a children's news program produced by the German public-service television broadcaster, informs the children about current political and social events. It highlights and explains political and social subjects which are difficult to transmit through animation. Furthermore, the children have the possibility of participating in the program as active reporters.

Purpose and Methodology

This study intends to submit a proposal on the development of children's news program by analyzing *logo! Die Welt und ich*, as an exemplary program for children. In the study, three news items related to political and social issues are selected and examined using positive discourse analysis. These news items are selected because they thematize current political and social issues during the study period. The three items are about the education system in the state North Rhine-Westphalia, an earthquake in Italy, and the Turkish military's operation in Syria. Through the analysis the study intends to reveal how political contents can be transmitted in a comprehensive manner for children and what kind of messages can be transmitted. Further, the focus is on the textual and visual language of the news and the effect on children. In contrast to the critical discourse analysis, which focuses on power relations, dominance, and their reproduction in texts, positive discourse analysis focuses on the successful discursive interventions in texts, which are, for instance, peacemaking or those that create commonality (Reisigl & Ziem, 2014, p. 89).

Findings

According to the findings, *logo! Die Welt und ich* broadcasts news about tragic events, for instance, terrorism and war, in addition to entertaining content. In this sense the program does not have any thematic restrictions. By broadcasting tragic events, a factual attitude is noticeable. For instance, in the news about the earthquake in Italy or the operation of the Turkish military in Syria, the number of dead or injured people and the name of a terrorist group are reported. Therefore, names and terms which could frighten the children are not softened but are also not exaggerated. Furthermore, political and social issues in the program are transmitted along with some background information on the issues. This kind of presentation is considered useful in promoting political socialization among children. Moreover, the use of visuals or expressions that could have negative impact on children is avoided. Children’s participation and opinions are considered important and children are seen as members of society. Although the news program uses simple and comprehensive language to transmit political issues, it is important for parents to present to provide explanations to the children.

Results and Discussion

Logo! Die Welt und ich is an exemplary news program for children because it informs children about actual events and supports their participation in social issues. Public-service television broadcasters should care about informing children about the events in the world, so as to promote political socialization among children. An example for a similar Turkish program is *Haberin Olsun*. The scope of this informative and entertaining program, which is an important tool for promoting socialization among children, could be extended to include political content. Given the intensive political agenda of Turkey, it could be helpful for children if these topics are discussed in simple language because the news as presented for adults can cause anxiety among children.

GİRİŞ

Dünya çapında güncel gelişmelere ve haberlere ulaşmak için çeşitli bilgi kaynaklarına sahip olan bireyler şüphesiz en fazla kitle iletişim araçlarından faydalanmaktadır. Gerek geleneksel medya gerekse dijital medya yerel ve küresel haberlere ulaşmak için önemli bir mecra olmakta ve vatandaşların bilgilenmesine ve bilinçlenmesine olanak sağlamaktadır. Buna bağlı olarak bilgilendirilmiş vatandaşlar, toplumsal alana ve özellikle de siyasal süreçlere katılım sağlayabilmektedirler. Vatandaşların, kamu kurumlarının ve yönetimin elinde tuttuğu bilgilere ve belgelere erişebilmelerini içeren bilgi edinme hakkı vatandaşların sahip olduğu ifade özgürlüğü ile de yakından ilişkilidir. Hukuksal temelleri ilk olarak 1766 yılında İsveç'te kabul edilen Basın Özgürlüğü Kanunu kapsamında geliştirilen bilgi edinme kanunu, vatandaşların resmi belgelere erişmelerini mümkün kılarken, bu belgeler yazılı, basılı dosya ve evrak, dergi film ve fotoğraf gibi çeşitli yollarla kaydedilen bilgi ve haberleri kapsamaktadır (Bilgi Edinme Hakkı Kanunu, 2003).

Kitle iletişim araçları bu bilgilere erişmek için başvuru en önemli kaynak haline gelmiştir. Alınan siyasi kararlar çeşitli fikir ve görüşlerin tartışılmasını gerektirirken, siyasi içerikli programlar vatandaşların bu sürece katılımlarını teşvik edebilmektedir (Burkart, 2002, p. 390). Kitle iletişim araçlarının bilgi aktarma, kamuoyu ve politik bilinç oluşturmadaki rolü, televizyon üzerinden değerlendirildiğinde, yayınlanan haber bültenlerinin bu anlamda önemli bir rol üstlendiği söylenebilir. Farklı dönemlerde ve ülkelerde yapılan araştırmaların sonuçlarına göre, bireylerin çoğunluğu güncel haberlere ulaşmak için ağırlıklı olarak televizyondan faydalanmaktadır (Çaplı, 2002, p. 76). Özellikle de televizyonda yayınlanan akşam haberleri bu anlamda birincil kaynak olarak gösterilmektedir. "Toplumun nasıl yönetildiği ile ilgili olarak bilinmesi gerekenleri, yani yönetimin aldığı kararları, oluşturulan politikaları ve bu konularla ilgili tüm olayları kapsamı" (Çaplı, 2002, p. 77) gereken haberler, bireyleri dünyada olup bitenler hakkında bilgilendirmesinin yanı sıra sahip olduğu haklar hakkında da bilinçlenmelerinde önemli bir işleve sahiptir. Ancak haberi ideal işlevi doğrultusunda yorumlayan bu tanımların yanı sıra, haber üretimiyle ilgili eleştirel yaklaşımların da bulunduğu göz ardı edilmemelidir. Örneğin Schudson'a (as cited in Kars, 2010, pp. 83-84) göre haber üretiminde zaman zaman öznellik, duygusallık ya da yönlendirici eğilimler gözlemlenmektedir fakat bu durum haber üreticilerin bilgileri çarpıttıkları veya asılsız haberler aktardıkları anlamına gelmemektedir. Ancak haber yapım kuramları dikkate alındığında haber

üretiminde etkili olan çeşitli faktörlerin bulunduğu anlaşılmaktadır. Haber kuruluşlarının kâr amaçlı kuruluşların veya devlet yönetiminde olmaları, haber üretim sürecinin politik-ekonomik etkenlere bağlı olarak veya egemen ideolojinin yapısına göre inşa edildiğine işaret etmektedir. Bu anlamda kitle iletişim araçları “rıza imalatı” olarak “devlete ve özel sektör etkinliklerine hükmeden özel çıkarlara destek sağlama işlevi” doğrultusunda tanımlanmaktadır (Herman & Chomsky, 1998, p. 9). Aynı şekilde haber üreticilerinin üretim sürecinde belirli kurumsal veya mesleki sınırlılıklarla karşılaşabilecekleri de diğer bir etken olarak kabul edilmektedir (Kars, 2010, p. 85). Bu etkenler, izleyicilerin aktarılan bilgileri daha geniş bir çerçevede yorumlamaları ve bu bilgilere eleştirel yaklaşımları gerektiğini göstermektedir.

Haber denildiğinde hedef kitle olarak ilk akla gelen yetişkin bireyler olsa da her yetişkin birey gibi çocukların da bilgiye erişim ve kendilerini ifade etme hakkı bulunmaktadır. 2 Eylül 1990 tarihinde yürürlüğe giren Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi’nin 12. ve 13. maddelerine göre çocuğun kendini ilgilendiren her konuda görüşlerini serbestçe ifade etme ve bilgi edinme hakkı bulunmaktadır. Ayrıca sözleşmenin 17. maddesi uyarınca taraf devletler “kitle iletişim araçlarının önemini kabul ederek çocuğun; özellikle toplumsal, ruhsal ve ahlaki esenliği ile bedensel ve zihinsel sağlığını geliştirmeye yönelik çeşitli ulusal ve uluslararası kaynaklardan bilgi ve belge edinmesini” sağlamak ile yükümlüdür (UNICEF, 2016). Buna göre çocuklara özel bilgilendirici programlar, makaleler, internet sayfaları ya da dergi/kitaplar sunulmalıdır. Televizyonda yayınlanan haberler aracılığıyla dünyadaki gelişmelere ulaşabilme imkânına sahip olan yetişkinler gibi çocuklar da aynı olanaklara sahip midir? Türkiye’de çocuklara yönelik yayınların ağırlıklı olarak eğlendirici içeriklerle sınırlı olduğu ve bu programların çoğunluğunun çizgi filmleri kapsadığı, sunulan eğitici ve bilgilendirici programların ise çok fazla didaktik olduğu gözlemlenmektedir. Çocuklara yönelik ağırlıklı olarak çizgi filmlerin sunulması ise yapımcıların ticari kaygıları ve üretimdeki teknik kolaylıklarla açıklanmaktadır (Çaplı, 2002, p. 140). Ancak günümüzde çocukların yaşam alanlarının siyasi alandan bağımsızlaştırılmadığı aşikârdır: Aile, okul, arkadaş çevresi ve bilhassa medya aracılığıyla çocuklar doğrudan ya da dolaylı yoldan siyasi konularla karşı karşıya kalmakta ve aynı zamanda alınan siyasi kararlardan etkilenmektedir. Bu süreçte ise toplumsallaşmanın önemli bir parçasını oluşturan ve “bireylerin bir toplumda siyasi bilgileri, becerileri, değerleri, tutumları ve davranışları kısacası siyaseti öğrenme süreci” olarak adlandırılan siyasal toplumsallaşma oluşmaktadır (Yılmaz, 2013, p. 319). Çocuk yaşta oluşan bu siyasal toplumsallaşma ise gelecekte benimseyecekleri siyasi tutumun ve kamusal alana

katılımının ilk adımı olarak yorumlanabilir. Dolayısıyla kitle iletişim araçlarının çocuklar için ürettiği içeriklerin bu anlamda teşvik edici olması ve çocukların dünyada gelişen siyasi, toplumsal ve kültürel gelişmeler hakkında haberdar olmaları dikkate alınması gereken bir konudur. Günümüzde internet ve sosyal medyanın artan önemine ve özellikle çocuk ve genç bireylerin gerek boş vakit geçirme gerekse haber kaynağı olarak sosyal medyaya sıkça başvurmasına rağmen, şüphesiz televizyon çocukların (siyasal) toplumsallaşmasında hala önemli bir araç olarak görülmektedir.

Türkiye’de çocuklara yönelik sunulan televizyon programlarının ağırlıklı olarak eğlendirici içeriklerden oluştuğu gözlemlenmektedir. Bu durum, çocuk izleyicilerin bir taraftan dünyada gelişen olaylar hakkında bilgiye ulaşabilmelerini, diğer taraftan ise kendi düşüncelerini ifade edebilmelerini sağlayan çocuklar için üretilen bir haber programının gerekliliğini ortaya koymaktadır. Ulusal televizyon kanallarının yayın akışları ve sunduğu içerikler de bu durumu onaylar niteliktedir. Çaplı’nın (2002) AGB verilerine dayanarak 2000 yılının Eylül ayı için televizyon kanallarının çocuklara yönelik yayınlara ayırdığı süreleri ve en çok izlenen (çocuk) programlarını özetlediği tablolar da aynı sonuçları ortaya koymaktadır. Aynı şekilde RTÜK’ün 2006 ve 2013 yılında yapmış olduğu araştırmalar da yine çocukların en fazla çizgi filmler, yarışma programları ve yerli dizileri izlemeyi tercih ettiğini göstermektedir.

Haber programları aracılığıyla çocukların da yetişkinler gibi dünyayla ilgili bilgilere ulaşabilmeleri, yaşadıkları ülke ve diğer coğrafyalardaki gelişmeleri takip edebilmeleri, hatta savaş, terörizm ya da doğal afetler gibi dünyada yaşanan olumsuz olaylar hakkında haberdar olmaları gerekmektedir. Sadece bu şekilde geleceğe daha hazırlıklı olabilir, gerçeklik ilişkileri kurabilir ve yanılsamalardan kurtulabilirler. Ancak Türkiye’de yayınlanan haber bültenlerinin bu ihtiyacı karşılayamadığı gözlemlenmektedir. Ertürk ve Gül’ün *Çocuğunuzu Televizyona Teslim Etmeyin: Medya Okuryazarı Olun* (2006) adlı çalışması, çocuğun ailesi aracılığıyla televizyona ulaştığına dikkat çekerek, aile ortamında izlenen haber programlarının çocuklar üzerindeki etkilerine odaklanmakta ve televizyon haberlerinin 7-12 yaşlar arası çocuklar üzerindeki stres etkilerini ve ailesel haber izleme alışkanlıklarını araştırmaktadır. Araştırmanın bulguları, çocukların televizyon haberlerinden olumsuz anlamda etkilendiklerini göstermiş, bunun nedeni ise haberlerin sunum biçimi ve türüyle ilişkilendirilmiştir. Bu durum, Ertürk ve Gül’ün de (2006) araştırmanın sonunda belirtmiş olduğu gibi, çocuklar için ve çocukların dilinde geliştirilmiş bir çocuk haber programının gerekliliğini ortaya koymaktadır (p.

192). Çocukların televizyon aracılığıyla siyasal toplumsallaşmalarını konu alan Çocuk, Televizyon ve Siyasal Toplumsallaşma: *Bizimcity* Animasyonlarına Yönelik Bir Odak Grup Çalışması (İşliyen & İşliyen, 2014), yedi öğrenciyle yapılmış odak grup görüşme yöntemiyle çocukların *Bizimcity* adlı animasyon filmlerinde ele alınan siyasal konuları ve kodları nasıl çözümlediklerini saptamaya çalışmıştır. Yapılan görüşmeler çocukların siyasal meseleler hakkında fikir sahibi olduklarını ve televizyonun bu anlamda teşvik edici olabildiğini göstermiştir. Siyasal içerikli *Bizimcity* programının çocuklar tarafından ilgiyle izlendiği onaylanmış, bunun nedeni ise içeriklerin animasyon şeklinde sunulmasıyla açıklanmıştır (İşliyen & İşliyen, 2014). *Bizimcity* animasyonlarının görsel tasarımı nedeniyle çocukların dikkatini çekmesi, politik konuların çocuklar için ilgi çekici bir biçimde tasarlanabileceğini göstermektedir. Bu anlamda çocuklar için üretilmiş bir haber programının biçimsel özelliklerine bağlı olarak ilgiyle karşılanabileceğinden yola çıkılabilir. Türkiye’de bugüne kadar üretilmiş olan çocuk haber programlarına bakıldığında ise analiz edilecek Alman haber programına en yakın format olarak 90’lı yıllarda TRT tarafından yayınlanan Çocuk-Genç Haber programı örnek gösterilebilir. Programın yaratıcısı ve yapımcısı Kadriye Kansu’nun ifadelerine göre programın eğlenceli içeriklerle sınırlı tutulmamasına ve gündemdeki haberlerin çocukların anlayabileceği bir dilde hazırlanmasına özen gösterilmiştir (Ertürk & Gül, 2006, p. 190). Programın arşiv görüntülerine ulaşılabilmesi aktarılan siyasal içeriklerin hangi biçimde sunulduğunda ilişkin değerlendirme yapabilmeyi olanaksız kılsa da Kansu’nun ifadelerine dayanarak Çocuk-Genç Haber’in ARD/ZDF yapımı *logo! Die Welt und ich* adlı çocuk haber programı minvalinde üretildiğini söylemek mümkündür. Ancak programın bilinmeyen nedenle yayından kaldırılması Türkiye’de çocuklar için sunulan haber programının eksikliğini ve bunun yeniden gündeme getirilmesinin önemini göstermektedir.

Çocuk ve Siyaset İlişkisi Çerçevesinde Siyasal Toplumsallaşma Süreci

Çocuk ve siyaset, ilk bakışta birbirine karşıt iki kavram olarak düşünülse de esasen bu ilişki çocuk yaştaki bireyin kendisini toplumun bir üyesi olarak kavraması, kamusal alana katılımı ve böylece demokratik bir vatandaş olma süreci açısından hem toplumsal hem de siyasal anlamda oldukça önemli bir meseledir. Siyasal toplumsallaşma ise bireyin siyasal kültürü içeren bu özellikleri edinmesini, siyasal inanç ve değerleri öğrenmesini kapsamaktadır (Erzen & Yalın, 2011, p. 53). Bu özelliklerle birey, siyasal meselelere karşı duyarlı hale gelebilmekte, toplumda

katılımcı bir rol üstlenebilmekte ve siyasal bilinç oluşturabilmektedir. Ancak bu bilincin oluşabilmesinin şüphesiz ilk koşulu siyasal ve toplumsal konular hakkında bilgi edinebilmektir (İşliyen & İşliyen, 2014). Aynı sürecin çocuk bireyler için de geçerli olduğunu söylemek mümkündür. Zira Çocuk Hakları Sözleşmesi'nde de belirtildiği gibi, "çocukların toplumsal, zihinsel, ruhsal ve moral sağlığını geliştirmesi açısından bazı çeşitli kaynaklardan bilgi almaya ve bazı yayınlara ulaşma hakkı vardır" (Müftü, 2011, p. 271). Yazılı ve görsel medya aracılığıyla aktarılan bilgilerin çocuğa zarar verebilecek söylem ve görsellerden oluşmamasına özen gösterilmesi gerekliliği Çocuk Hakları Sözleşmesi'nde ayrıca vurgulanmaktadır. Bu alanda öncü çalışmaları bilinen Herbert Hyman (1959), siyasal toplumsallaşmayı genel toplumsallaşma sürecinin bir parçası olarak tanımlamaktadır (Rippl, 2008, p. 443). Bir diğer tanıma göre siyasal toplumsallaşma resmi veya gayri resmi, planlı veya plansız bir biçimde hayatın her aşamasında siyasal süreçlerle ilgili bilgi edinmeyi kapsamaktadır. Buna, siyasal olmayan ancak siyasal bilincin oluşmasında etkili olan öğrenme süreci de dahildir (Greenstein 1968, pp. 551-552). David Easton (1957), Herbert Hyman (1959) ve Fred Greenstein'in (1965) siyasal toplumsallaşma süreciyle ilgili öncü çalışmaları, siyasal toplumsallaşmanın çocukluk dönemi boyunca gerçekleşen öğrenme sürecini kapsadığına işaret etmektedir. Buna göre çocuklar okumayı öğrenmek zorunda oldukları gibi kamusal yaşamla ilgilenmeyi de öğrenmelidirler. Konuyla ilgili yapılan ilk ampirik araştırmalar çocukların da siyasal içeriklere ve toplumsal meselelere ilgi gösterdiğini ortaya koymuştur (van Deth, 2005, p. 4).

Çocukluk döneminde kazanılan yetileri ve kaydedilen gelişmeleri genel bir çerçevede değerlendirmek için farklı dönemlerde gözlemlenen özellikler, problemler ve kazanılan yetiler kuramcılar tarafından bilişsel, psikososyal ve fiziksel alanlar üzerinden ele alınmış ve temel öğeler olarak belirlenmiştir (Ertürk, 2011, pp. 51-52). Erken çocukluk döneminde aile; gelişim ve toplumsallaşmada en önemli etken olarak görülmektedir. Bu teze göre, erken çocukluk döneminde toplumun en küçük birimi olan ailede kazanılan beceriler, değerler, tutumlar ve davranışlar, ilerleyen dönemlerde de etkili olmakta ve sonradan elde edilen bilgi ve yeterliliklere kıyasla daha kalıcı olmaktadır. Ayrıca bu dönemde aile aracılığıyla edinilen değer ve bilgiler sonraki dönemlerde benimsenen siyasal fikir ve tutumları da biçimlendirmektedir (van Deth, 2005, p. 4). Ancak insanların her zaman yeni koşullara göre farklı tutumlar sergileyebilecekleri ve çevreleri üzerinde etkili olabilecekleri gerçeği bu tezin kesinliğinin tartışılır olduğunu göstermektedir. Çocuklardaki siyasal toplumsallaşma döneminin başlangıcıyla ilgili görüşler farklılık göstermektedir. Buna göre çocukluk döneminin siyasal toplumsallaşmada belirleyici olmadığı fikri ile çocukluk

döneminde kazanılan siyasal toplumsallaşmanın sonraki süreçlerde etkili olduğu düşüncesi, bu alandaki iki karşıt görüşü oluşturmaktadır (Akın, 2009, p. 162). İşliyen (2014), 4-5 yaşlarındaki bir çocuğun ailedeki baba figürünü bir otorite olarak kabul etmeye başladığını, sonraki süreçlerde ise polis veya öğretmen gibi diğer otoritelerle tanıştığını vurgulamaktadır (pp. 117-136). Çocukların bu yaşlarda karşılaştığı otorite figürleriyle olan ilişkisi ise iktidar olgusunu kavrayışlarında ve demokratik hayata katılımlarında etkili olmaktadır (Kışlalı, 2011, pp. 140). İlkokul dönemi ise siyasal toplumsallaşma sürecine ilişkin en önemli çağlardan biridir. Nitekim eğitim sistemi, ders kitapları ve okullardaki müfredat, siyasi bilgilerin aktarılması ve temel kavramlarla altyapının oluşturulmasındaki önemli etkenlerdendir. Siyasal toplumsallaşma süreci, çocukların kavrama ve problem çözme yeteneklerini dört döneme ayıran Jean Piaget’in (1937) bilişsel gelişim evreleri modeline göre değerlendirildiğinde, üçüncü evre olan somut işlemler dönemi (6/7-11/12 yaşlar) bu anlamda önemli gelişmelere işaret etmektedir. Bilişsel gelişim süreci olarak adlandırılan bu dönemde çocuklar, okuma, yazma, problem çözme gibi temel zihinsel faaliyetlerinin yanı sıra, çevreyle ilgili bilgileri daha doğru anlamlandırma ve karar verme yetilerini de bu dönemde geliştirmektedirler. Çocukların bu dönemde sayı, mantık ve bağlamsal zekâları gelişirken, düşünme ve algılama yetileri de somut obje, durum ve olaylar düzleminde gerçekleşmektedir (Lohaus & Vierhaus, 2015, p. 29). Bu tespitler, çocukların siyasal toplumsallaşma sürecinde faydalı olduğu düşünülen kitle iletişim araçları ürünlerinin geliştirilmesi açısından hedef kitleye ilişkin önemli ipuçları sunmaktadır.

Çocukluk dönemindeki toplumsallaşma üzerine yapılan araştırmalara bakıldığında, araştırmaların çoğunluğunun genç nüfusu kapsadığı, çocukluk dönemindeki toplumsallaşma üzerine yapılan araştırmaların ise sınırlı olduğu gözlemlenmektedir (van Deth, 2005, p. 5). Bu nedenle çocukların siyasal toplumsallaşma süreciyle ilgili yapılacak çalışmaların önemi gün geçtikçe artmaktadır. Toplumsal farklılaşmalar, teknolojik gelişmeler ve değişen eğitim anlayışı günümüz çocuklarının psikolojik gelişimlerini de etkilemektedir. Bu durum günümüz çocuklarının yaşadığı siyasal toplumsallaşmanın farklı öğrenim süreçleri içerisinde gerçekleştiğine işaret etmektedir. Tüm bu etkenler çocukların siyasal toplumsallaşma süreçleri hakkında yeni soru ve sorunların ortaya çıktığını, aynı zamanda da yeni imkânların oluştuğunu göstermektedir. Geçmişte yapılan araştırmalar, çocukları geleceğin vatandaşları olarak demokrasiye katkı sağlayacak olan ve gelecekte kendilerini ifade edebilecek bireyler olarak yorumlamıştır (van Deth, 2005, p. 6). Ancak çocuklar erken yaşta da toplumsal meseleler hakkında bilgi sahibi olabilir ve

ilgi alanlarıyla toplumu şekillendirebilirler. Bu anlamda çocukları, yetiştirilmesi gereken bireyler olarak görmekten ziyade toplumun üyeleri olarak görmek, bilgiye ulaşabilmelerini sağlamak ve düşüncelerini ifade edebilecekleri mecralar geliştirmek mühimdir. Nitekim Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi'nde çocukların da topluma katılımlarının gerekliliği, her konuda görüşlerini serbestçe ifade etme ve bilgi edinme haklarının bulunduğu açıkça belirtilmiştir.

Çeşitli ülkelerde yapılan yeni araştırmalar da bu durumu onaylar niteliktedir. Almanya'da altı yaşındaki ilkokul öğrencileriyle yapılan kapsamlı mülâkatlar, çocukların siyasi konularla ilgili belirli bir altyapıya ve bilgiye sahip olduklarını göstermiştir. Araştırmaya göre çocuklar siyasi içeriklerle ilgilenmekte ve bunlardan faydalanabilmektedirler (Berton & Schäfer, 2005, p. 35). Bu anlamda çocukların da birer vatandaş olarak toplumsal hayata katılmalarını sağlayabilmek için yerine getirilmesi gereken ilk koşulun çocukların bilgi edinebilecekleri mecra ve imkânların geliştirilmesi olduğu söylenebilir. Çocukların dünyada gelişen olaylar hakkında bilgi sahibi olmaları, topluma katılabilmeleri ve demokrasiye katkı sağlayabilmeleri açısından elzemdir. Önemli olan bir diğer nokta ise çocukların gelişen siyasi ve toplumsal olayları anlamalarıyla birlikte kendilerini daha güvende hissedebilmeleridir. Özellikle medyada yansıtılan ve çocukların da maruz kaldığı savaş, kaos, doğal felaket veya terörizmle ilgili haberler hem söylemsel hem de görsel açıdan çocuklarda korku, kaygı ve kuşku gibi olumsuz etkiler yaratabilmektedir. Burada özellikle vurgulanması gereken ise bu gelişmelerin çocuklardan gizlenmemesi gerektiği, aksine bu gerçeklerle, korku ve kaygı yaratmayan bir dille yüzleşmelerini sağlamanın önemli olduğudur.

Çocuklara eğitim aracılığıyla siyasi bilinç "aşılmaktan" ziyade, çeşitli yollarla dünyada gelişen olaylar hakkında bilgi edinebilmelerini sağlamak ve böylece hem kişisel gelişim hem de siyasal toplumsallaşma süreçlerini teşvik etmek için kitle iletişim araçların önemli bir potansiyel olduğu söylenebilir. Avcı'nın (2011, p. 91) ifadesiyle:

Kamusal alanda yurttaş olmak demek; demokratik bir siyasal kültür içerisinde varlığını sürdüren siyasal ve kamusal kararlarda söz ve yetki sahibi olmak, yani eleştirel bir siyasal bilinci olmak demektir. Bu noktada "yurttaş" çocukların kamusal alana katılımının modern toplumlarda medya dolayımı ile gerçekleşebileceği düşüncesi, çocuk hakları açısından medyanın önemini arttırmaktadır.

Siyasal Toplumsallaşma Aracı Olarak Televizyon ve Çocuklara Sunduğu İmkânlar

Çocukların medya kullanma alışkanlıklarını araştıran çalışmaların ortaya koymuş olduğu gibi internet ve sosyal ağların gündelik hayatımıza girmesine ve olumlu/olumsuz etkilerine rağmen televizyon günümüzde hâlâ popülerliğini korumaktadır. Hem Türkiye genelinde hem de çeşitli ülkelerde yapılan araştırmalar çocukların uzun süre televizyon karşısında vakit geçirdiklerini bulgulamıştır. RTÜK’ün 14-15 Kasım 2013 tarihinde yapmış olduğu *Türkiye’de Çocukların Medya Kullanma Alışkanlıkları Araştırması*, 26 il merkezi, ilçe, kasaba ve köylerde yer alan özel ve devlet okullarında gerçekleştirilmiş ve 1.-12. sınıflarda okuyan 6-18 yaş arasındaki 4306 öğrencinin radyo, televizyon, internet, kitap/dergi/gazete ve cep telefonu kullanımına ilişkin tespitlerde bulunmuştur. Kitle iletişim araçlarının öğrenciler için önem sırasını sorgulayan araştırmaya göre televizyon %40,5 ile beşinci sırada yer almaktadır. “Neden televizyon izlersiniz?” sorusuna verilen yanıtlarda “bilgi edinmek” üçüncü (%18,6), “haberleri izlemek” (8%9) dördüncü, “gündemi takip etmek” ise %4,2 oranı ile onuncu sırada yer almaktadır. Televizyonda izlemekten hoşlanılan program türleri sıralamasında ilk sıralarda çizgi filmler, yerli diziler ve yarışma programları bulunmaktadır (RTÜK, 2013, p. 16). Daha küçük yaşlardaki çocuklar ile yapılan araştırmalarda televizyon kullanma alışkanlıklarında değişiklikler göze çarpmaktadır. RTÜK tarafından 25 Nisan-3 Mayıs 2006 tarihleri arasında gerçekleştirilen *İlköğretim Çağındaki Çocukların Televizyon İzleme Alışkanlıkları Araştırması*’nda, Türkiye genelini temsilen 17 ilde 7-14 yaşları arasında 1719 kız ve erkek öğrenci ile görüşülmüş ve yapılandırılmış anket formu kullanılmıştır. Araştırmada, öğrencilerin boş zaman etkinlikleri sıralamasında “kitap okumak” (%64,9) ilk sırada, “televizyon seyretmek” (%64,4) ise ikinci sırada yer almaktadır. En çok izlenen program türleri ise çizgi film (%72,1), yerli diziler (%70,1), yarışma programları (%49,3), filmler (%45,8) ve çocuk programları (%44,6) olarak tespit edilmiştir (RTÜK, 2006, pp. 11-12). İki araştırmada da dikkat çeken nokta özellikle ilköğretim çağındaki çocukların televizyonda izlemekten en fazla hoşlandıkları program türü olarak çizgi filmleri tercih etmeleridir. Bu durum çocuk kanallarının sayısının artması ve bu kanallarda ağırlıklı olarak çizgi filmlerin yer almasıyla açıklanabilir. Işık’a göre (2007) televizyon yayınlarının 24 saat sürmesi, -bunların arasında 24 saat sadece çizgi film yayınlayan kanallar da bulunmaktadır- içerik ile görsellerin animasyonlu ve renkli olması çocukların televizyona daha da bağımlı olmasına neden olmaktadır (p. 97). Bu tespite dayanarak çocukların televizyonu eğlendirici işlevi doğrultusunda tercih ettiğini söylemek mümkündür.

Televizyonda Siyasal Toplumsallaşma Aracı Olarak Çocuk Haber Programı: *Logo! Dünya ve Ben*

Almanya'nın ikinci kamu kanalı ZDF'nin 1988-1997 yılları arasında çocuklar için yayınladığı haber programı *Logo! Dünya ve Ben*, 1997 yılından itibaren Almanya'nın ilk kamu kanalı olan ARD ve ZDF'nin ortak kanalı KiKA'da yayınlanmaktadır. 2014 yılının verilerine göre ZDF'nin *Logo! Dünya ve Ben* yayını için senede yaklaşık beş milyon Euro bütçe ayırdığı bilinmektedir.¹ BBC'nin 1972 yılından bu yana yayınladığı *Newsround* ve Hollandalı kanal NOS'ta yayınlanan *Jeugdjournaal* (1981) adlı çocuk haber programlarını örnek alan ZDF, üç aylık deneme yayınından sonra 9 Ocak 1989 yılında Almanya'da çocuklar için gösterilen ilk haber programını yayınlamıştır. 1998 yılına kadar sadece ZDF'de öğleden sonra yer alan *Logo! Dünya ve Ben*, çocuk kanalı KiKA'nın 1997 senesinde yayın hayatına geçmesinden sonra bu kanalda yayınlanmaya başlanmıştır. İlk zamanlar pazartesi ve cuma günleri yayınlanan *Logo! Dünya ve Ben*, 2010 yılından bu yana haftanın her günü yayınlanmaktadır. *Logo! Dünya ve Ben* cumartesi-perşembe günleri arasında akşam saat 19:50'de, cuma günleri ise saat 19:25'de yayınlanmaktadır. Yayınlanan programların bazı bölümlerinin tekrarları ZDF ve ZDFtivi-medya arşivinde sunulmaktadır. Haber programının yayın süresi cumartesi-perşembe günleri 8 ile 10 dakika arası, cuma günleri ise yaklaşık 5 dakikadır.

Çocuk haber programı *Logo! Dünya ve Ben*, çocukları güncel politik-toplumsal konular hakkında bilgilendirmekte ve çocuklar için aktarılması güç toplumsal ve siyasal konuları *Logo! Anlatıyor* bölümünde animasyonlu anlatım biçimi ile desteklemektedir. Çocukların ilgi alanlarını dikkate alarak seçilen diğer haberler (spor, sanat vd.) için ağırlıklı olarak orijinal görüntüler tercih edilmektedir. Programı önemli kılan faktörlerden bir diğeri, seyircileri edilgen konumundan çıkarması, bunun yerine ise etkin ve üretici medya kullanıcıları anlayışını desteklemesidir. Buna örnek olarak *Logo! Çocuk muhabiri* uygulaması gösterilebilir. 2006 yılında programın redaktörü Markus Mörchen ile yapılan röportajda, çocukların *Logo! Dünya ve Ben* yapımcılarına soru yöneltme imkânlarının bulunduğu ve örneğin yaşadıkları çevrede bir sorunla karşı karşıya kaldıkları durumlarda (bir okulun kapatılması, trafik ışıklarının arızalı olması vb.) yapımcıların yardımlarına başvurdukları belirtilmiştir (Baranowski, 2006, p. 55). *Logo! Çocuk muhabir* bölümü ayrıca çocukları siyasetçiler ya da farklı alanlardaki kişilerle buluşturmakta ve kendi sorularını sorabilmeleri için imkân yaratmaktadır. Savaş ve terörle ilgili içeriklerin de programda konu edilmesini, çocukların gerçekleri öğrenmeye ihtiyacı olduğu düşüncesiyle açıklayan Schächter (2003, p. 4-5), çocukların dünyada şiddet gerçeğinin

var olduğunu ve bunu nasıl anlamlandırmaları gerektiğini öğrenmeleri gerektiğini vurgulamaktadır. Bu bilgilerin ayrıca korku ve belirsizliği giderdiği düşüncesindedir.

Hedef kitlesi 8-12 yaş arası çocuklar olan *Logo! Dünya ve Ben* çeşitli bilimsel çalışmalara da konu olmuştur. Bunlardan biri Aufenanger, Mertes ve Nold’un 2006 yılında yapmış olduğu 6-12 yaş arası çocukların *Logo! Dünya ve Ben* ile *neuneinhalb* çocuk haber programındaki içerikleri nasıl anladıklarını araştıran çalışmalarıdır. Çalışma için Eylül-Aralık 2005 zamanı içinde yayınlanan *Logo! Dünya ve Ben* ile *neuneinhalb* programlarındaki siyasi içerikli haberler analiz edilmiş ve karşılaştırılmıştır. Seçilen haberlerin metinleri hermenötik açıdan analiz edilmiş ve konular, ‘sunum biçimi’, ‘nesnellik’ ve ‘anlaşılabilirlik’ başlıkları altında değerlendirilmiştir. Analiz edilen haber içerikleri sonraki aşamada çocuklara gösterilmiş ve içeriklerin nasıl anlamlandırıldıkları sorular ile saptanmaya çalışılmıştır. Çalışmada, küçük yaştaki çocukların konu ve sunum biçimlerini her zaman anlayamadıkları ancak daha büyük yaştaki çocukların bağlantılar kurabildikleri bulgulanmıştır (Aufenanger et al., 2003, p. 50-53). Bu durum farklı yaşlardaki çocuklara sunulan standart bir sunum biçimi ve içerik seçiminin zorluklarını ortaya koymuştur. Bir diğer çalışma, (Würth, 2012) 17 Mart 2012 tarihli *Logo! Dünya ve Ben* haber programını içerik ve görsel tasarım gibi çeşitli açılardan analiz ettikten sonra haber programını Grewenig’in (2005) iyi/kaliteli çocuk haber programı kriterlerine göre değerlendirmiştir. Çalışmanın sonunda *Logo! Dünya ve Ben* haber programının bu kriterleri karşıladığı ve çocuk gelişimine katkı sağladığı tezi ortaya atılmıştır.

AMAÇ VE YÖNTEM

Amaç

Bu çalışma, çocukların siyasi bilinç oluşturabilmelerini sağlayan bir mecra olarak çocuk haber programı geliştirme üzerine bir öneri sunmayı amaçlamaktadır. Çocukların, içinde yaşadığımız dünyada kendilerini konumlandırabilmeleri, siyasi bilinç oluşturabilmeleri ve böylece kamusal alana katılabilmeleri açısından çocuk haber programının gerekliliği savunulurken, Türkiye’deki televizyon içeriklerinin bu eksikliği gideremediğinden yola çıkılmıştır. Genelde kitle iletişim araçlarının, özelde ise televizyonda yayınlanan ve çocuklar için üretilen haber programlarının, çocukların siyasal toplumsallaşmasına katkı sağlayabileceği düşüncesinden hareketle, Alman kamu kanalları ARD ve ZDF tarafından üretilen çocuk haber programı, *Logo! Die Welt*

und ich (Logo! Dünya ve Ben) içerik ve biçimsel açıdan analiz edilmiştir. Güncel politik konuları ve toplumsal olayları 8-12 yaşlar arasındaki çocukların anlayabileceği dilde aktardığı ve bu sayede hem çocukların bilgi edinme hakkını dikkate aldığı hem de çocukların siyasal toplumsallaşma sürecine katkı sağladığı düşüncesiyle bu program seçilmiştir. *Logo! Dünya ve Ben* çocuk haber programını önemli kılan faktörlerden bir diğeri ise çocukları salt seyirci olarak konumlandırmaması, çocukların etkin ve üretici medya kullanıcıları olarak programda yer almalarını teşvik etmesidir. Bunun için 2002 senesinde yayınlanmaya başlanılan *Logo! Çocuk Muhabir* örnek olarak gösterilmiştir. Çocuklar redaktörün desteği ve yönlendirmesiyle çeşitli konuları hazırlamakta ve programda muhabir olarak yer alabilmektedirler. Bu sayede çocuklar haber ve konu seçiminden haberin üretim sürecine kadar tüm aşamalarda etkin bir role sahip olabilmektedirler. Türkiye’de *Logo! Dünya ve Ben* programına en yakın format olarak TRT Çocuk’ta yayınlanan ancak yayınına ara verilmiş olan *Haberin Olsun* programının bu anlamda geliştirilebileceği düşünülmektedir. *Haberin Olsun* programı bilgilendirici, eğitici ve eğlendirici haberler sunmakta ve çocukların toplumsallaşma sürecine katkı sağlamaktadır. Ancak bu noktada siyasi içerikli haberlerin aktarılmaması bir eksiklik olarak görülmektedir.²

Yöntem

Çalışmada, *Logo! Dünya ve Ben* adlı çocuk haber programının dünyadan güncel haberler sunarken eğlendirici ve didaktik içeriklerin yanı sıra çeşitli toplumsal ve siyasal meseleleri aktarması ile çocukların siyasal toplumsallaşma sürecine katkıda bulunduğu varsayımından yola çıkılmıştır. Buradan hareketle analiz edilen üç haber, siyasi ve toplumsal bir olayı konu etmesi nedeniyle seçilmiştir. Çalışmanın örneklemini, 25.08.2016 tarihinde yayınlanan programda konu edilen eğitim yasası, 28.08.2016 tarihinde yayınlanan programda İtalya’daki deprem, 30.08.2016 tarihinde yayınlanan programda Türkiye’nin Suriye’de yürüttüğü operasyona ilişkin haber içerikleri oluşturmaktadır. Haber içerikleri çalışmanın yapıldığı dönemde yaşanan siyasi ve toplumsal gelişmeleri konu etmelerinden dolayı seçilmiştir. *Logo! Dünya ve Ben* çocuk haber programında yayınlanmış olan üç haber içeriğinin analizi ile aktarılan siyasi içeriklerin çocuklar için nasıl anlaşılır kılındığı ve nasıl bir söylemin desteklediği ortaya konmaya çalışılmıştır. Haber içeriklerinin analizi dışında ayrıca ‘sunucuların jestleri’ ve ‘sunoş tarzları’, programda kullanılan ‘grafik tasarımlar’, ‘görseller’ gibi biçimsel özellikler de analizin bir parçasını oluşturmaktadır. Çocukların dünyada gelişen siyasi ve toplumsal olaylar hakkında bilgi edinebilmelerini sağlayan *Logo!*

Dünya ve Ben, haber içeriklerini oluştururken karmaşık konuları nasıl aktarmakta ve çocukların olumsuz anlamda etkilenmemeleri için metinsel ve görsel anlamda nasıl bir dil inşa etmektedir? Bu sorulardan hareketle çalışma, Türkiye’de çocuklar için siyasi gelişmeleri aktaran çocuk haber programının sunulmamasına dayanarak, *Logo! Dünya ve Ben* programının incelenmesi sonucunda bir öneri sunmayı amaçlamaktadır. Haber içeriklerinin analizi yanı sıra *Logo! Dünya ve Ben* haber programının bir bölümünü oluşturan *Logo! Çocuk Muhabir* de incelenecektir. Bu bölümde çocuk muhabirlerin farklı meslek ve alanlardan konuklarla yapılan röportajları yer almaktadır. *Logo! Çocuk Muhabir* bölümünün analizi için 07.08.2016 tarihinde Alman Yeşiller Partisi eş başkanı Cem Özdemir ile yapılan röportaj seçilmiştir.

Logo! Dünya ve Ben programındaki haberlerin içeriği ve biçimi incelenerek çocuklar için siyasi ve toplumsal konuların nasıl anlaşılır kılındığı ve çocukların olumsuz haberlerden etkilenmelerini önlemek için nasıl bir haber dilinin kullanıldığı ortaya konmaya çalışılacaktır. Seçilen haber içeriklerinin hangi olayı konu ettikleri, bu olayın nasıl sunulduğu ve sunuş biçimi ile ne tür mesajlar vermek istediği soruları araştırmanın merkezinde tutulacağı için, araştırma yöntemi olarak söylem analizi seçilmiştir. Söylem analizi bir metnin ve içeriğin nasıl kurulduğunu araştırmanın yanı sıra kullanılan dilin ötesinde yatan anlamları sorgulamayı ve incelemeyi gerekli kılmaktadır (Çelik & Ekşi, 2013, p. 105). Söylem kavramı ve söylem analiziyle ilgili birçok farklı görüş ve yaklaşım bulunmaktadır. Bir analiz tekniği olarak dilbilim, iletişim çalışmaları, sosyoloji ve edebiyat gibi farklı disiplinlerden beslenen söylem analizi yöntemi, farklı metotlardan faydalanmaktadır. Bu nedenle söylem analizine dair geliştirilmiş olan tek bir kuram veya metod yapısından bahsetmek zordur (Gardt, 2007, p. 33). Bu durum şüphesiz söylem kavramının farklı yaklaşımlar tarafından farklı tanımlanmasıyla ilişkilidir. Söylemi, sözlü iletişim olarak kavrayan dilbilimsel yaklaşım, örneğin bu tanıma bağlı olarak söylem analizini sözel ifadenin analizi -konuşma analizi- olarak yorumlamaktadır (Çelik & Ekşi, 2013, p. 100). Sosyal bilimlerde ise söylem, toplumsal gerçekliği şekillendiren ve etkileyen toplumsal bir pratik olarak anlaşılmaktadır. Buna göre dil, gerçeğin toplumsal inşasında belirleyici olmaktadır. Söylemi bilgi ve iktidar kavramları çerçevesinde değerlendiren Foucault, söylemi güç ilişkilerinin ve toplumdaki hiyerarşik yapının bir unsuru olarak yorumlamaktadır (Winko, 1996, p. 468). Ancak söylem kavramını ve söylem analizini, satır aralarında gizli hegemonik ilişkilerin nasıl kurulduğunu ve yansıtıldığını, dil ve toplum arasındaki iktidar odaklı ve manipülatif ilişkiyi ortaya çıkaran bir yöntem olarak yorumlamak yetersiz kalmaktadır. Eleştirel söylem analizinin söylemdeki olumsuz noktalara odaklanmasına karşılık olarak Jim Martin ve David Rose

(2003), pozitif söylem analizini (Positive Discourse Analysis) yöntemin tamamlayıcı bir unsur olarak geliştirmiştir. Bu yaklaşımla örneğin metin içindeki 'barışa', 'beraberliğe' ve 'özgürlüğe' dayalı söylemler ve müdahaleler analiz edilerek ortaya çıkarılmaya çalışılmaktadır (Reisigl & Ziem, 2014, p. 89). Pozitif söylem analizi aracılığıyla amaç, eleştirel söylemde olduğu gibi, metinlerdeki mesajları çözümlenmek ve bu çözümlenme ile toplum ve dünyaya dair bir farkındalık yaratmaktır. Ancak eleştirel söylem analizi toplumsal güç ve iktidar ilişkilerinin metinlerdeki yeniden üretimine odaklanırken; pozitif söylem analizi 'olumlu' ve 'doğru' bulduğumuz söylemler üzerinde durmaktadır (Macgilchrist, 2007, p. 74). Çalışmada, *Logo! Dünya ve Ben* adlı çocuk haber programının çocukların siyasal toplumsallaşma sürecine katkıda bulunduğundan yola çıkılmıştır. Haber içeriklerinde şüphesiz ideolojik söylemlerin de bulunduğu ve eleştirel bir okumanın da gerekliliği yadsınamaz. Ancak program öncelikle çocukların bilgi edinme hakkını ve siyasal toplumsallaşmayı önemsemesi açısından değerlendirilmiş, bu nedenle de araştırma yöntemi olarak pozitif söylem analizi seçilmiştir.

BULGULAR

Analiz edilecek ilk haber içeriği, 25.08.2016 tarihinde yayınlanan programdan seçilmiştir. Haber programının toplam süresi 10 dakika, 32 saniye olup konu edilecek haberin süresi ise 2 dakika, 7 saniyedir. Haber, Kuzey Ren-Vestfalya eyaletinde bulunan bir okulda öğretmen ile öğrenciler arasında çıkan tartışmanın nedenini aktarmakta ve sonrasında genel olarak eğitim yasası hakkında bilgi vermektedir. Her programda olduğu gibi açılış sırasıyla intro, sunucunun izleyicileri selamlaması ve haber özetlerinin sunulmasıyla yapılmaktadır. Haber özetleri yapılırken ekranda haber içeriğiyle ilgili görseller gösterilmekte ve sunucunun konuyla ilgili aktardığı bilgiler voice-over tekniği ile sunulmaktadır. Haber özetlerinde ise haberi özetleyecek bir kelime görselin üzerinde gösterilmektedir. Programda konu edilecek olan bazı haberlerin özetleri şöyledir: "Nihayet barış. Kolombiya'da 50 seneden uzun bir süre savaş vardı. Artık barış anlaşması var", "Yeni keşfedildi. Araştırmacılar sansasyonel bir şey buldu: İleride yaşanabilir yeni bir gezegen" ve "Çok lezzetli. Çocuk muhabir Elisabetta'nın hayalindeki meslek: İyi bir dondurmanın nasıl yapıldığını öğrenme imkânı buldu". Analiz edilecek olan haber Kolombiya'da imzalanan barış anlaşmasını konu eden haberden sonra sunulmaktadır.

İkinci haber içeriği, 28.08.2016 tarihinde yayınlanan programda konu edilen İtalya'daki depremdir. Haber programının toplam süresi 10 dakika, 55 saniye,

depremlerle ilgili haberin süresi ise 2 dakika, 55 saniyedir. Konu edilecek olan haberlerin özetleri ise şöyledir: “ABD başkanı Obama dünyanın en büyük deniz koruma alanını oluşturdu”, “18 yaşında uçakla tek başına dünyayı dolaşan Lachlan Smart”. Son haber özeti ise çocuk muhabirinin hızlı okumanın sırlarıyla ilgili eğitimci ve okuma araştırmacısı bir konuk ile yapmış olduğu röportajla ilgilidir. Haber özetlerinden hemen sonra İtalya’daki depremlerle ilgili detaylı bir haber sunulmaktadır.

İncelenecek olan son içerik, 30.08.2016 tarihinde yayınlanan haber programında Türkiye’nin Suriye’de yürüttüğü operasyonla ilgilidir. Haber programının toplam süresi 10 dakika, 10 saniye, analiz edilecek haberin süresi ise 1 dakika, 25 saniyedir. Haber özetleri başlıklarıyla şu şekilde sunulmaktadır: “Çikolata ve krema. Marketlerde birçok üründe palm yağı bulunmaktadır. Bunun neden sorun olduğunu sizlere anlatacağız”, “Maymun ve sakal. Bu iki şirin maymunun adı İmparator Tamarin’dir. Bunlar hayvanat bahçesinin yeni starlarıdır” ve “Mavi ile pembe. Bu renkler tipik kız ve erkek renkleri olarak bilinmektedir. Bunu nasıl buluyorsunuz?” Türkiye’nin Suriye’de başlattığı operasyonla ilgili haber ilk sırada yer almaktadır.

Eğitim yasasıyla ilgili haber:

Programda sunulan ilk haberden sonra sunucu izleyicilere, öğrencinin öğretmeni şikâyet ettiğini hayal etmelerini söyler. Ekranın sol kısmında ise sandalye ve yazı tahtasının bulunduğu bir sınıfın fotoğrafı gösterilmektedir. Yazı tahtasının üzerinde ise “öğrenci öğretmenini şikâyet etti” yazılıdır. Metnin tamamı şöyledir:

Düşünün ki bir öğrenci öğretmenine dava açıyor ve öğretmen bu yüzden cezalandırılıyor. Bu olay kısa bir süre önce Kuzey Ren-Vestfalya’daki bir okulda yaşandı. Hem de bu hikâye yüzünden: Öğretmen, öğrencilere ceza ödevi vermişti ve ödevi bitirdikten sonra çikabileceklerini söylemişti. Öğrencileri kontrol etmek için de kapının önüne oturmuştu. Öğrencilerinden biri özgürlükten mahrumiyet gerekçesiyle öğretmenine dava açmış ve haklı bulunmuş. Bu olaydan sonra bir öğretmenin okulda hangi haklara sahip olup olmadığı sorusu akla geliyor. Bu yüzden size anlatıyoruz.

Okulda yaşanan olay animasyon şeklinde görselleştirilerek aktarılmaktadır:

6. ders saati ve neredeyse hiçbir öğrenci dersi dinlemiyor. Öğretmen Lehmann’ın canı bu durum yüzünden çok sıkın. Aldığı ilk önlem: Öğrencilerin cep telefonlarını toplamak.

Birçok okulda öğretmenlerin böyle bir hakkı bulunmakta ancak telefonları sadece toplayabilir; kişisel mesajları okuyamaz. Ama sınıf hâlâ çok sesli ve öğretmen Lehmann'ın sabrı artık tükenmiştir. Herkese ceza ödevi vermeye ve ödevler bitirilene kadar öğrencileri sınıfta tutmaya karar verir. Peki, böyle bir karar alması yasal mıdır? Duruma bağlı. Öğretmenler ceza ödevi verme hakkına sahiptir ancak sadece dersi bölen öğrencilere. Aynı durum öğrencileri sınıfta tutmak için de geçerlidir. Dersi bölmeyen veya yaramazlık yapmayan hiçbir öğrenci ceza alamaz. Ayrıca öğretmen öğrencileri sınıfta tutmaya karar verirse okul velileri bilgilendirmekle yükümlüdür. Ama şimdi sınıfı rahatsız eden öğrenciler de sınıfı terk etmek istiyor. Peki, öğretmen Lehmann öğrencileri engelleyebilir mi? Hayır, aksi takdirde bu özgürlükten mahrumiyet olur. Kısa bir zaman önce hâkim buna karar verdi. Böyle bir durumda da okul yine velileri aramak ve öğrencilerin okulu terk ettiklerini bildirmek zorundadır. Bu durum öğrencinin daha da ağır bir ceza almasına neden olabilir. Öğrenciler okulda kurallara uygun şekilde davranmadığı takdirde çeşitli cezalar alabilirler. Örneğin yazılı uyarı veya en kötü ihtimalde okuldan atılma gibi.

Animasyonun sonunda sunucu tekrar sözü alır ve izleyicilere Almanya'nın her eyaletinde farklı bir eğitim yasasının bulunduğunu açıklar. İzleyicilerin konuyla ilgili bilgi almak istemeleri durumunda yönetmeliği okuyabilecekleri veya öğrenci temsilciliğine başvurabilecekleri bilgisi verilir.

Almanya'nın Kuzey Ren-Vestfalya eyaletindeki bir okulda yaşanan olayı aktaran haber bir öğrencinin öğretmenine dava açması ve bu davada haklı bulunmasını konu etmektedir. Okulda yaşanan bu olayın arka planı animasyon şeklinde görselleştirilirken, haberin içeriği öğretmenlerin hangi haklara sahip oldukları ve ne tür davranışları hukuka aykırı olduğu konusu etrafında örgülenir. Böylelikle bir okulda gerçekleşen olaydan yola çıkılarak daha genel bir mesele olan eğitim yasaları aktarılır. Değinilmesi gereken nokta ise eğitim yasalarını aktaran animasyonda öğrencilerin de hangi haklara sahip oldukları ve hangi davranışlarının cezaya veya okuldan atılmalarına sebep olabileceğinin konu edilmesidir. Okuldaki yasalar aktarılırken hem öğrencilerin hem de öğretmenlerin hangi davranışları nelere sebep olabileceği bilgisi verilmektedir. Ayrıca öğrencilerin belirli durumlarda öğretmenin aldığı karara tepki gösterebilecekleri ve haklarını savunabilecekleri mesajı iletilmektedir.

Haberin çıkış noktası göz önünde bulundurulduğunda, okuldaki bir öğrencinin öğretmenine dava açması ve haklı bulunması olayı çerçevesinde öğrencilerin

herhangi bir olayda öğretmenleri tarafından haksız bir muameleye maruz kaldıklarında haklarına sahip çıkabilecekleri bilgisinin iletildiği söylenebilir. Okulda otorite figürü olan öğretmenin haklarının sınırlı olduğu, öğrencilerin de belirli haklara sahip olduğu ve bunlara bizzat sahip çıkmaları gerektiği bilgisi iletilmektedir. Ancak buna rağmen öğrencilerin de aynı şekilde belirli sınırlar içerisinde hareket edebilecekleri, aksi takdirde cezalandırılacakları vurgulanmaktadır.

İtalya’da meydana gelen depremle ilgili haber:

28.08.2016 tarihinde yayınlanan programının ilk haberi, 24.08.2016 tarihinde İtalya’da yaşanan depremle ilgilidir. Sunucu deprem bölgesiyle ilgili bilgi vermekte ve en az 290 kişinin hayatını yitirdiğini, kurtarma çalışmalarının devam ettiğini ancak hayatta kalan insanları bulabilmenin düşük bir olasılık olduğunu belirtmektedir. Olay yerine ait görüntülere geçiş yapılır ve voice-over tekniği aracılığıyla kurtarma çalışmalarının devam ettiği aktarılır. Depremın yaşandığı günden itibaren ufak sarsıntıların devam ettiği ve yaklaşık 2500 kişinin evlerinden olduğu, insanların çadırlarda kaldıkları bilgisi verilmektedir. Vatandaşların itfaiyecilerin yardımıyla evlerindeki özel eşyalarına ulaşabildikleri, olay yerinden görüntüler eşliğinde aktarılmaktadır. Bir itfaiyeciyle yapılan röportaj gelir ekrana:

İnsanların özel eşyalarına ulaşabilmeleri onlar için önemli. Bu yeni bir başlangıç yapabilmeleri açısından ümit verici. Deprem mağdurlarıyla birlikte hasar gören evlere gidip özel eşyalarını alıyoruz.

Olay yerinden görüntüler eşliğinde yaşanan depremin neden bu kadar çok eve hasar verdiğiyle ilgili tartışmaların sürdüğü aktarılmakta, depremde yıkılan bir okulun görüntüsü ekranlara taşınmaktadır. Sunucu, bu durumu, yönetmeliklerde bulunmasına rağmen, evlerin ve binaların depreme karşı dayanıklı ve güvenli şekilde inşa edilmemeleri ile açıklamaktadır. Son yorumdan sonra tekrar stüdyoya geçilmektedir. Ekranın sol tarafında konusu geçen haberle ilgili bir görsel bulunmaktadır. Depremde yıkılan evlerden geriye kalan beton yığınları ve eşyalar görüntülenir (Şekil 1). Sunucu depremle ilgili yapılan son yorumla bağlantı kurarak depreme karşı güvenli ve dayanıklı bir evin nasıl inşa edilebileceği sorusunu yöneltir. Bu sorunun cevabı aktarılan animasyon ve voice-over ile aşağıdaki gibi verilir:

Deprem esnasında yeryüzü bir taraftan diğer tarafa sallanır. Evler eğer sağlam değilse hasar görebilir; hatta tamamen yıkılabilir. Bir evin depreme karşı dayanıklı olabilmesi için depreme karşı güvenli şekilde inşa edilmesi gerekir. Örneğin şu şekilde: En alttan başlayalım. Evin depremde yıkılmaması için sağlam ve sert bir zemine ihtiyacı vardır. Bunun için bir temel atılır, yani betondan oluşan kalın bir plaka. Önemli olan diğer bir nokta da çelikten oluşan bir iskelenin oluşturulması ve betona yerleştirilmesidir. Bu da evin tüm parçalarının kalın çeliklerle birbirine bağlanması anlamına gelmektedir. Böylece deprem esnasında odaların ve katların bir arada tutulması sağlanmakta ve binanın yıkılması önlenmektedir. Çatı da zemine demirlenen dayanaklar veya ahşap direklerle daha sağlam inşa edilebilir. Özetle, depreme dayanıklı bir ev sağlam ve sert bir zemin/betondan oluşan kalın bir plaka, çelikten yapılmış bir iskele ve dayanaklar veya ahşap direklerle sağlama alınmış bir çatı ile inşa edilir.

Depremle ilgili bu bilgilendirici anlatımdan sonra tekrar stüdyoya geçilir ve sunucu izleyicilere depremle ilgili daha fazla bilgiye haber programının internet sayfasından ulaşabileceklerini iletir. Bu haberden sonra diğer habere geçiş tekrar ekranın sol tarafına yerleştirilen yeni bir görsel ve sunumla yapılır.

Yukarıda aktarılmaya çalışıldığı gibi, ilk olarak depremle ilgili detaylar ve haberin sunulduğu zamanda depremin yaşandığı bölgedeki güncel durum iletilmiştir. Detaylar aktarılırken çocukların olumsuz anlamda etkilenmelerine ve korkuya kapılmalarına neden olabilecek bilgiler de -hayatını yitirmiş olan insanların sayılarının belirtilmesi, yaralıların bulunması ve arama, kurtarma çalışmalarının çok fazla ümit vaat etmediği- iletilmektedir. Böylece aktarılan haberde geçekler “yumuşatılmadan” ancak dramatize de edilmeden iletilmektedir. Bu ileti biçimi ve haber metninin kuruluşu çocukların duygusallaşmalarına da engel olmaktadır. İlk olarak olayın etki ve sonuçlarının tüm boyutlarıyla aktarılması ve ardından depreme karşı ne gibi önlemler alınabileceğinin iletilmesi metni yapısal anlamda da başarılı kılmaktadır. Bu sayede çocuklar ilk önce deprem gerçeği ve etkileri ile yüzleştirebilir ve ardından buna karşı alınabilecek önlemlerin bulunduğunu öğrenir. Depremi konu eden haber aracılığıyla, depreme karşı dayanıklı bir evin nasıl inşa edilmesi gerektiği konusuna geçiş yapılır. Bu anlatımı hem metinsel hem de biçimsel olarak özel kılan nokta ise her iki anlatım düzleminin de olabildiğince yalın ve anlaşılabilir bir dille kurulmasıdır. Örneğin sağlam bir evin nasıl inşa edilmesi gerektiğini anlamak için gerekli olan teknik bilgiler ve bunların depremle ilişkisi animasyon yoluyla anlaşılır kılınmaktadır (Şekil 4 & 5). Detaylı bir anlatımdan sonra haberin sonunda anlatımın kısa bir özeti sunulması,

çocuk izleyicilerin içeriği anlamaları açısından ayrıca önemli bir unsurdur. Ayrıca depreme karşı güvenli bir evin inşa edilmesiyle ilgili hukuksal düzenlemelerin ve yönetmeliğin bulunduğu da ifade edilmektedir. Haberin görsel ve metinsel kurgusu çocukların bilinçlenmesine katkı sağlamakta ve çocuklarda oluşabilecek korku ve güvensizliği önlemektedir.

Türk Silahlı Kuvvetleri’nin Suriye’de yürüttüğü operasyonla ilgili haber:

Sunucu haber özetleri ve selamlamadan sonra ilk haberi aktarır ve Suriye’de yaşanan iç savaşla ilgili kısaca bilgi verir:

Suriye’de birçok farklı grupların birbiriyle savaştığını daha önce de bildirmiştik. Birkaç gündür başka bir ülke de savaşa katıldı: Türkiye. Türkiye Suriye’de yaşayan Kürt savaşçılarına karşı savaşmaktadır. Aslında Türk ve Kürtlerin ortak bir düşmanı var.

Haber sunulurken ekranın sol tarafında TSK’nın tankını gösteren bir fotoğraf görülmektedir. Türk ve Kürtlerin ortak düşmanı ile ilgili aktarılan bilginin ardından sonra zoom-in ile sol taraftaki ekrana geçiş yapılır ve ortak düşmanı gösteren fotoğraf tüm ekranı kapsar. Konuyla ilgili orijinal görüntüler, animasyon ve voice-over eşliğinde haberin devamı aktarılır (Şekil 2 & 3):

Bu, Türk askerleri ve Kürt savaşçıların ortak düşmanıdır: Terör örgütü IŞİD. IŞİD, Suriye’de Menbic gibi bazı bölgeleri ele geçirmişti. Bu bölge Türkiye sınırına ve Kürtlerin yaşadığı bölgeye yakındır. Kürt savaşçıları kısa bir zaman önce Menbic’i IŞİD gruplarından geri alabildi. Türkiye ile yapılan anlaşmaya göre Kürt savaşçıları artık kendi bölgelerine çekilmeliydiler. Fakat bunu yapmadılar ve kuyeze doğru ilerlediler. Böylece anlaşmaya uymadılar. Türk hükümeti bu yüzden geçtiğimiz günlerde Kürt savaşçılarının geri çekilmeleri için bir saldırı düzenledi. Bu nedenle Suriye savaşına yeni bir sorun daha ekleniyor.

Orijinal görüntüler, animasyon ve voice-over eşliğinde sunulan haberin ardından stüdyoya geçiş yapılır ve sunucu birkaç saat önce Türkiye ve Kürtlerin aralarında sürdürdüğü silahlı saldırıya son verme kararı aldıklarını, bunun yerine ortak düşmanları IŞİD’e karşı savaşacaklarını bildirir. Türkiye’nin Suriye’de operasyon düzenlediği ve sınır ihlâli nedeniyle “Kürt savaşçıları”yla³ mücadele ettiği aktarılırken, Suriye’deki savaş nedenleri ve gelişmeler hakkında daha önce bilgi verildiği dile getirilmektedir. Haberde Türkiye’nin Suriye’de operasyon düzenlendiği ve sınır

ihlali nedeniyle “Kürt savaşçıları”la mücadele ettiği aktarılırken, Suriye’deki savaş nedenleri ve gelişmeler hakkında daha önce bilgi verildiği dile getirilmektedir. TSK ile “Kürt savaşçıları”nın Suriye’de çatıştığı haberi, IŞİD’in ortak düşman olarak tanımlanması ve aslında iki tarafın birbiriyle savaşacağı yerde ortak düşmanları terör örgütü IŞİD’e karşı savaşmaları gerektiği konusu etrafında örgülenir. Bu durum ise sorunun çıkış noktası ve nedenini açıklama yoluyla gerçekleştirilir. “Kürt savaşçıları”nın aslında IŞİD’i yaşadıkları bölgeden geri çekmek için Türkiye ile aralarında belirlenen sınırı ihlâl ettiği, animasyon aracılığıyla görselleştirilen harita üzerinden anlatılır. Ayrıca Türkiye ile Kürtler arasında yapılan anlaşmanın Kürtler tarafından bozulduğu da eklenir. Haberin sonunda yeni bir gelişme olarak iki tarafın da silahlı mücadeleyi bırakacağı ve ortak düşmanları IŞİD’e karşı mücadele kararı aldıkları belirtilir. Haberin başındaki “ortak düşman terör örgütü IŞİD” söylemi böylece güçlendirilir ve Türkler ile Kürtlerin IŞİD’e karşı aynı tarafta olduğu mesajı verilir. İzleyicilerin programın internet sayfası üzerinden Türkler ile Kürtler arasındaki sorunların nedenleri hakkında bilgi edinebilecekleri belirtilmektedir. Bu haber aracılığı ile daha genel bir konu olan Türk ve Kürtler arasındaki çatışmalar hakkında da bilgi sunulmaktadır.

Türkiye’nin Suriye’de operasyon düzenlemesi ve “Kürt savaşçıları” ile çatışması konu edilirken iki tarafın ortak bir düşmanı olduğu aktarılmakta ve IŞİD’e işaret edilmektedir. IŞİD ve “Kürt savaşçıları” hakkında bilgi verilmemesi daha önceki haberlerde konu edilmeleriyle açıklanabilir. IŞİD’in Suriye ile bağlantısı konu edildikten sonra Türk ve Kürtler arasındaki çatışmanın nedeni hakkında bilgi verilmektedir. Her iki tarafın pozisyonu ve “haklılık payı” belirtilirken, konuyla ilgili sunulan güncel bilgiyle IŞİD’e karşı savaşmanın daha mühim olduğu düşüncesi teyit edilmektedir. Her iki tarafın çatışmaya girme sebeplerinin aktarılması çocuk izleyicilerin “haklı”/“haksız” ayırımı yapmalarını zorlaştırmaktadır.

Haber programının görsel/biçimsel özellikleri:

Renkli stüdyo tasarımı, sunum biçimi ve haberlerin çeşitli görseller ile desteklenmesi çocuk izleyicilerinin dikkatini çekmekte önemli unsurlar olarak yer almaktadır (Şekil 6 & 7). *Logo! Dünya ve Ben* hava durumuyla birlikte 7-9 arası haber içermektedir. Programın görsel düzenlemesiyle ilgili belirli bir yapı gözlemlenmektedir. Her program, intro müziği, haber özeti ve sunucunun çocuk izleyicileri selamlamasıyla açılmaktadır. Stüdyonun sol tarafında bulunan ekranda dünya haritası gösterilmektedir. Stüdyoya

giriş genel çekim ile yapılmakta, haber özetlerine ise sol taraftaki ekrana yapılan zoom ile geçilmektedir. Özetler voice-over ile sunulurken haberle ilgili görüntüler tüm ekranı kapsamaktadır. Görsellerin altındaki başlıklar haberi özetleyen diğer bir unsur olarak kullanılmaktadır. Özetlerden sonra tekrar stüdyoya geçilir. Sunucu ekranın sağ tarafında yer alırken, haberleri gösteren ekran sol tarafta yer almaktadır. Stüdyonun ağırlıklı olarak sarı ve turuncu gibi canlı renklerden oluşması programa canlılık katmaktadır. Sunucuların kullandığı hitap şekli (“sen”/ “siz”), rahat ve renkli giyim tarzları ve beden dilleri etkili ve bilinçli bir seçim olarak yorumlanabilir. Savaş ve terör gibi karmaşık konular aktarılırken kullanılan animasyonların hedef kitlesi göz önünde bulundurulduğunda etkili olduğu şüphesizdir. Buna rağmen orijinal görüntüler de kullanılmakta ancak bunlar dikkatle seçilmektedir.

Eğitim yasasıyla ilgili haberde, içinde öğrencilerin ve öğretmenin bulunduğu bir sınıf gösterilmektedir. Sınıfın sadece Alman asıllı öğrencilerden oluşturulmadığı dikkat çekmektedir. Böylelikle Kuzey Ren-Vestfalya eyaletinde yaşayan göçmen çocukların da dikkate alındığı söylenebilir. Voice-over ile haberi sunan sunucunun aktardığı bilgiler animasyonla görselleştirirken, bazı yerlerde metnin içeriği işaretlerle desteklenmektedir. Örneğin öğretmenin cep telefonlarını alıkoyma hakkına sahip olduğu bilgisi, öğretmenin üzerine getirilen çek işareti ve cep telefonu imajı ile görsel olarak da aktarılır. Böylece okulla ilgili yayınlanan haber, öğrencilerin tanıdığı görsellerle desteklenmekte ve öğrencilerin ilgisini çeken bir dil oluşturulmaktadır. Okulda yaşanan olay görselleştirilirken öğretmenin ceza ödevi verdiği an farklı bir ses tonu ile aktarılır, dolayısıyla animasyonun anlaşılması durumunda bu farklı ses tonu gösterilen karakterleri anlamlandırmakta yardımcı olmaktadır. Dikkat çeken bir diğer nokta ise sunucunun sorduğu sorular ile konunun adım adım işlenmesidir. Öğretmenin ceza ödevi verdiği dair bilginin iletilmesinden sonra “peki, öğretmenlerin böyle bir hakkı var mı?” sorusu yöneltilir, çocuk izleyiciler böylelikle hem düşünmeye sevk edilir hem de sıkılmaları önlenir.

Özellikle depremle ilgili haberin aktarılmasında animasyonun kullanılması deprem anını canlandırma açısından faydalıdır. Animasyonun başında deprem canlandırılırken evlerin nasıl yıkıldığı gösterilmektedir. Böylelikle çocukların olumsuz anlamda etkilenebileceği görsellerden kaçınılır. Haberinin devamında ise depreme karşı ne tür önlemler alınabileceği bilgisi verilir. Depreme karşı dayanıklı bir evin inşasında kullanılan malzemeler ve teknik kavramlar hem metinsel hem de görsel düzlemde aktarılmaktadır. Bu kavramlar animasyonda kullanılan görsellerin üzerinde de

görüntülenerek mor bir kutunun içinde yer alır. Haberin sonunda detaylı şekilde anlatılanlar ve evin inşasında gerekli malzemeler tekrar gösterilir. Malzemeler ayrı ayrı bir kutuya yerleştirilir ve bunların önemi tekrar vurgulanır. Böylece çocukların aktarılan bilgileri anlamaları kolaylaştırılır (Şekil 5).

Savaş ve silahlı çatışma gibi çocuklara aktarılması güç bir meseleyi konu eden üçüncü haberde animasyon Menbic'i ve Kürtlerin sınır ihlâlini göstermek için kullanılmaktadır. İki tarafın ortak düşmanı olarak tanımlanan IŞİD'i gösteren orijinal fotoğraflarda dikkat çeken ise silah ve kılıç gibi şiddet içeren görsellerin gösterilmesidir. Aynı şekilde silahlı "Kürt savaşçıları", Türk Silahlı Kuvvetlerine ait tanklar ve patlamaların gösterildiği orijinal fotoğraf ve videolar kullanılmaktadır. Silah ve kılıç görüntülerinin kullanılması çocuk izleyicilerde olumsuz bir etkiye neden olabileceğini akla getirirse de bu görsellerin çatışma anını içermemesi vurgulanmalıdır.

Logo! Çocuk Muhabir

Logo! Dünya ve Ben çocuk haber programı 2002 yılından bu yana çocukların da programa katılımını sağlayan *Logo Çocuk Muhabir* bölümünü sunmaktadır. Bu bölümde çocuklar redaktörün yönlendirmesi ve desteği ile kendilerinin belirlediği çeşitli konularda muhabir olarak yer alabilmektedirler. *Logo! Dünya ve Ben*, çocukların geliştirdiği sorulara yer vermeyi önemsemektedir. 2009 yılından beri çocuk muhabirler *Dünyanın Büyüklere* başlığı altında farklı alanlardaki tanınmış isimler ile röportajlar gerçekleştirmektedir. *Çocuk muhabir* ile güncel konuların aktarılmasının yanı sıra eğlendirici röportajlar da yapılmaktadır. Programda çocuk muhabir olarak yer alabilmek için çocukların 9-11 yaş aralarında olmaları koşulu getirilmiş, ayrıca göçmen çocuklar da programa dâhil edilmiştir. Programın internet sayfasında, programa kısa sürede Almanya'da yaşayan ve Almancası yeterli olmayan çocukların da başvurabileceği belirtilmiştir.

Çocukların siyasal toplumsallaşma süreci çerçevesinde ele alınan *Logo! Dünya ve Ben*, konuklarla yapılan röportajları çocukların yönlendirmesine izin vererek, çocukların toplumsallaşmasını teşvik etmektedir. Bu açıdan analiz edilecek olan röportajın siyasi içerikli olmasına dikkat edilmiştir. *Çocuk muhabir* bölümünde incelenecek olan yayın Mia adında bir kız çocuğunun Yeşiller Partisi Eş Başkanı Cem Özdemir ile yaptığı röportajı içermektedir.

Çocuk Muhabir: Cem Özdemir röportajı

Intro müziği ve röportajdan görüntüler ile yapılan açılıшта voice-over ile muhabir Mia, Cem Özdemir’i tanıtmaktadır:

Cem Özdemir Yeşiller Partisi’nde başkandır. 50 yaşında, evli ve iki çocuk sahibidir. Doğayı koruma ve Almanya’da yaşayan tüm insanların barış içinde bir arada yaşayabilmeleri için uğraşmaktadır. Boş olan vaktini çocuklarıyla birlikte geçirmeyi çok seviyor.

Cem Özdemir kalenin bulunduğu bir yerde muhabir ile birlikte yürürken ve taşların üzerinden atlarken görüntülenir. Muhabir, Özdemir ile birlikte kalenin etrafında yürürken, zaman zaman otururken ona sorularını yöneltir:

Röportaj için neden bu mekânı seçtiniz?

Çünkü burada doğdum. Yani burada, kalede değil. Aşağıda, Bad Urach şehrinde. Bu anlamda benim için köklerimi, geldiğim yeri ifade etmektedir.

Hep siyasetçi mi olmak istediniz ya da kalede bir şövalye mi?

Şövalye olmak istemişimdir, biletçi ve bir sürü şey daha. Rock müzisyeni de. Ama enstrüman öğrenmek için çok tembeldim, bu yüzden siyasetçi oldum.

Peki, okulda nasıldınız?

Maalesef tembeldim. Artık söyleyebilirim. Kötü bir öğrenciydim. Ödevlerimi neredeyse hiç yapmazdım. Ders başlamadan önce kopya çekerdim.

Peki, kopya çektiğinizde iyi not alır mıydınız?

Çoğu zaman maalesef kötü not alırdım. 4.sınıfa kadar Almanca ders notum 5’ti. Daha sonraları notlarım düzeldi ama başlarda çok kötüydü.

Intro müziği eşliğinde görüntüler aktarılır. Birlikte piknik yaparlar, yürürler. Ardından bir taşın üstüne otururlar ve Mia sorularını sormaya devam eder:

Partiniz doğa için mücadele ediyor. Almanya ne zaman sadece güneş, rüzgâr ve hidrolik enerjiden oluşacak?

Umarım en yakın zamanda, bu çok önemli. Atom enerjisinden vazgeçiyoruz ama daha bir sürü termik santral var ve bunlar gezegenimiz için hiç iyi değil. Bu yüzden bunlardan da vazgeçmeliyiz ve güneş, rüzgâr ve biyokütle gibi gezegene zarar vermeyen şeylerden yararlanmalıyız. Umarım en yakın zamanda.

Siyasetçi olarak yanlış bir karar verdiğiniz için kendinizi hiç kötü hissettiniz mi?

Evet, maalesef bazen oluyor bu. Sonrasında insan “keşke daha cesur olsaydım” ya da

“keşke bir şey söyleseydim” diyebiliyor.

Angela Merkel’e “sen” diye hitap edebilir misiniz?

Hayır, kendisine o şekilde hitap etmiyorum, o da etmiyor.

Başbakan olmak istiyor musunuz?

Başbakan olmayacağım çünkü ben küçük bir partideyim. Bizim partiden başbakan yardımcısı çıkabilir, daha fazlasını yapamayız. Ama küçük partiler büyük partileri etkileyebilir, bunu yapmak isterim.

Röportaj için teşekkür ederim. Burada manzarası olan bir yer var mı?

Evet, şu tarafa gidersek Stuttgart’a giden yolu görebiliriz.

Gidelim mi oraya?

Tabii, memnuniyetle.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Logo! Dünya ve Ben adlı çocuk haber programının, siyasi ve toplumsal meseleleri aktarırken çocukların anlayabileceği bir dili hem metinsel hem biçimsel anlamda nasıl oluşturduğu ve çocukların (siyasal) toplumsallaşma sürecini nasıl teşvik ettiği söylem analizi yöntemi ile ortaya konmaya çalışılmıştır. Örneklem olarak seçilen üç haber içeriği ve çocuk muhabir bölümü metinsel ve görsel açıdan ele alınmıştır. Bu analizlere göre *Logo! Dünya ve Ben* adlı çocuk haber programının yapısı başlıklar altında aşağıdaki gibi özetlenebilir:

Güncel siyasi ve toplumsal meseleler tüm boyutlarıyla aktarılmaktadır.

Logo! Dünya ve Ben eğlendirici içerikler sunmanın yanı sıra savaş ve terör gibi olumsuz olayları da aktarmaktadır. Bu anlamda tematik olarak bir sınırlandırma yapılmamakta ve çocukları ilgilendiren her konu hakkında bilgi sunulmaktadır. Haber içeriklerinin analizi olumsuz olayların aktarımında nesnel ve gerçekçi bir tutumun benimsenmeye çalışıldığını göstermektedir. Örneğin deprem ve Türkiye’nin “Kürt savaşçıları”na karşı yürüttüğü operasyonla ilgili haberlerde yaralı ve ölü sayıları, terör örgütü IŞİD gibi ilk bakışta korku uyandıran kavramlar kullanılmaktadır. Bu durum, gelişmelerin “yumuşatılmadığını”; tersine, olayların olduğu gibi aktarılmasının daha doğru bulunduğunu göstermektedir. Aktarılan olayların “zararsız” olduğu yanılısamasının yaşatılmadığı gibi, haberde konu edilen meselelerin abartılı bir söylemden uzak olduğu da yapılan tespitler arasındadır. Bunun için İtalya’daki depremi konu eden haberde depremin sonuçlarının verilmesinden sonra depreme dayanıklı bir evin olumsuz sonuçları azaltabileceği, hatta önleyebileceği bilgisi örnek

gösterilebilir. Böylelikle çocukların dünyadaki gerçeklerle yüzleşmeleri sağlanmaktadır. Haberleri aktarırken tarafız olma gayreti, eğitim yasası ile Türkiye’nin Suriye’deki Kürtlerle çatışması haberleri üzerinden değerlendirilebilir. Eğitim yasasıyla ilgili bilgiler hem öğrenci hem de öğretmenin sahip olduğu haklar, Suriye’deki Türkiye ve Kürtlerin çatışmasında ise her iki tarafın bakış açısı aktarılmaktadır.

Haberlerde konu edilen olaylar arka plan bilgileri ile aktarılmakta, genel bilgiler ve çocukların hayatlarıyla bağlantılar kurulmaktadır.

Yukarıda değinilen noktaya ek olarak, çocuklara aktarılması karmaşık siyasi ve toplumsal meselelerin arka planları ile birlikte sunulduğu bulgulanmıştır. Her üç haberde de daha özel bir konu ele alınarak haberler daha genel bir konu etrafında örgülenmekte, genel konularla ilişkilendirilmektedir. Öğrenci ile öğretmen arasında yaşanan problem çerçevesinde eğitim yasasının aktarılması ve öğrenci ile öğretmenlerin sahip olduğu haklar hakkında bilgi verilmesi, İtalya’da meydana gelen deprem haberi aracılığıyla depreme karşı dayanıklı bir evin nasıl inşa edilmesi gerektiği, Türkiye ile “Kürt savaşçıları” arasında yaşanan çatışma çerçevesinde IŞİD’in her iki taraf için bir tehdit oluşturduğu bilgileri sunulmakta ve bağlantılar kurulmaktadır. Bu anlatım biçimiyle izleyicilerin meseleye genel bir çerçeveden bakabilmeleri, konuyu anlayabilmeleri ve tarafsız değerlendirebilmeleri kolaylaştırılmaktadır. Gösterilen haberler aracılığıyla daha genel konuların aktarılması, çocukların hayatlarıyla kurulan bağlantılar için de geçerlidir. Örneğin, eğitim yasası ile ilgili haberde çocuklara sorular ve öneriler yöneltilerek, çocukların kendi hayatları, davranışları ve sorunları da konuya dâhil edilmektedir.

Çocukları olumsuz anlamda etkileyebilecek görsel, müzik ve ifadelerden kaçınılmaktadır.

Savaş veya terör içerikli olayların tüm boyutlarıyla aktarılmasına rağmen, çocukların korkmasına neden olabilecek olay yerlerinden fotoğraflar gösterilmemektedir. Ölü veya yaralıları gösteren yakın çekimler ya da yanlış çağrışıma neden olabilecek fotoğraflar kullanılmamaktadır. Aynı hassasiyet sunucuların seçtiği kelimeler ve ifadelerde de gösterilmektedir. Grafik, animasyon ve imajlar içeren *Logo Anlatıyor* bölümleri görsel anlatımı desteklemekte ve karmaşık konuları anlatmakta kolaylık sağlamaktadır. Metin ve görseller ayrıca dengeli bir biçimde kullanılmakta ve dramatik müzik kullanımından kaçınılmaktadır. Sunucular ise samimi ve yalın bir anlatım biçimiyle konuları çocukların bakış açısından değerlendirmektedir. Programın internet sayfası üzerinden sunulan

çeşitli bilgiler ve görseller de haber içeriklerini tamamlamaktadır. Özellikle çocukların internet kullanma alışkanlıkları göz önünde bulundurulduğunda bu ek bilgilerin faydalı olduğu şüphesizdir.

Çocukların katılım ve düşünceleri önemsenmekte ve çocuklara toplumun bir üyesi oldukları fikri benimsetilmektedir.

Çocuk izleyicilere dünyadan gelişmeleri aktaran haber programı *Logo! Dünya ve Ben*, çocuklara dünyanın bir parçası olduklarını benimsetmektedir. Toplumun bir üyesi olarak çocuklar, dünyada gelişen olaylar hakkında bilgilere ulaşabilmekte, böylelikle toplumda ve çevrelerinde söz sahibi olabilmektedirler. Çocukların kendi geliştirdikleri haber ve içeriklerle programda yer alabilmeleri, bir yandan kendi ilgi alanlarını keşfedebilmeleri ve bunları geliştirebilmelerine olanak sağlamakta, diğer yandan ise aktif bir biçimde toplumda yer alabilmelerini mümkün kılmaktadır. *Çocuk muhabir* uygulaması çocukların siyasetçiler ile doğrudan doğruya iletişim kurabilmeleri ve kendi sorularını yöneltebilmeleri açısından önemli bir işleve sahiptir. Çocuklara toplumda önemli bir yere sahip oldukları mesajını veren bu imkânlar, toplumsal ve siyasal değerleri sorgulamalarını, şekillendirmelerini mümkün kılmaktadır. *Çocuk muhabir* bölümü analizinin göstermiş olduğu gibi muhabir ve siyasetçi Cem Özdemir arasında hiyerarşik ilişki kurulmamakta, günlük ve rahat tavırları dikkat çekmektedir. Bu durum esasen ülkedeki siyasal kültürü de yansıtmakta, siyaset ve siyasetçilerin toplumun üzerinde olmadıkları, toplumun bir parçası ve ulaşılabilir oldukları mesajı verilmektedir.

Hedef kitlesini dikkate alarak oluşturulan haber diline rağmen haber içeriklerini anlamlandırmada ebeveynlerin desteği gerekebilmektedir.

Çocuk izleyicilere dünyadan gelişmeleri anlaşılır, basit ve renkli bir biçimde aktarmaya çalışan *Logo! Dünya ve Ben*, içerikleri yalın bir dille anlatmayı hedeflese de çocuklar açısından elbette cevaplanamayan soru ve bağlantılar oluşabilmektedir. İncelenen haberler açısından bakıldığında deprem olasılığının Almanya'da olup olmadığı ya da IŞİD'in neden iki taraf için bir tehdit anlamına geldiği örnekleri verilebilir. Bu anlamda ebeveynlere bilgi ve soruları tamamlamada önemli bir görev düşmektedir.

Siyasal ve toplumsal olayların yanı sıra eğlendirici içeriklerin de sunulması haber programını renklendirmekte ve çocuklar için daha ilgi çekici kılmaktadır.

Logo! Dünya ve Ben güncel siyasi ve toplumsal olayların yanı sıra "hayvanlar âlemi" ve "spor haberleri" gibi çeşitli alanlardan haberler de sunmaktadır. Programın bu

yapısı çocuk haber programının sadece (siyasal) toplumsallaşma aracı olarak değerlendirilemeyeceğini göstermektedir. Ayrıca programın bu yapısal özelliği çocukların trajik haberlerin etkisinde kalmamaları için gerekli bir unsur olarak da yorumlanabilir. Bu anlamda haber programı yapımcılarının, çocukların psikolojilerini dikkate aldıkları ve programı buna göre düzenledikleri açıktır.

Türkiye’de Çocuk Haber Programı Geliştirme Üzerine Bir Öneri

Almanya’nın ilk kamu kanalı olan ARD ve ZDF’nin ortak kanalı KiKA’da yayınlanan çocuk haber programı *Logo! Dünya ve Ben*, çocukları güncel olaylar hakkında bilgilendirmesi ve siyasal, toplumsal meselelere katılımlarını teşvik etmesi açısından örnek bir çocuk haber programı olarak değerlendirilebilir. Toplumun bireyleri olarak çocukları dünya hakkında bilgilendirmek, özellikle kamu kanallarının önemsemesi gereken bir konudur. Sunulan haberler aracılığıyla çocukların bilgi edinme haklarına bir anlamda ulaşmalarını sağlayan *Logo! Dünya ve Ben*, çocukların (siyasal) toplumsallaşmalarına ve çeşitli alanlarda söz sahibi olabilmelerine imkân sağlamaktadır. Bu anlamda *Logo! Dünya ve Ben*, çocukları sadece bilgilendirmekle kalmayıp aktif bir biçimde toplumsal hayatta rol almalarını sağlaması açısından önemlidir.

Türkiye’de çocuklara yönelik haber programlarına bakıldığında, bu işlevi yerine getiren en yakın format olarak TRT Çocuk’ta yayınlanan *Haberin Olsun* programı örnek gösterilebilir. *Haberin Olsun* programının bilgilendirici, eğitici ve eğlendirici haberler sunması, çocukların toplumsallaşma sürecine katkı sağlasa da siyasi içerikli haberlerin aktarılmaması programın bu anlamda geliştirilebileceği düşüncesini uyandırmaktadır. Türkiye gibi siyasi gündemi yoğun olan bir ülkede yetişkin bireyler gibi şüphesiz çocuklar da olumlu/olumsuz etkilere maruz kalmaktadır. Siyasi gelişmeleri aktaran haber bültenleri ise yukarıda değinilen çalışmaların da gösterdiği gibi çocukları olumsuz anlamda etkileyebilmektedir. Bu anlamda Türkiye’de çocuklara yönelik bir çocuk haber programının geliştirilmesi elzemdir. Bu haber programının ise *Logo! Dünya ve Ben* haber programının analizinde ortaya konulduğu gibi çocukların anlayabileceği bir dilde, çocukların psikolojilerini ve gelişimlerini dikkate alarak oluşturulması şarttır. Bu bağlamda çocuk haber programı geliştirme ve içerik üretimi sürecinde yapımcı, redaktör, psikolog ve pedagoglar arasında koordinasyonun gerekliliği de dikkate alınması gereken bir unsurdur.

Kitle iletişim araçları vatandaşların çeşitli gelişmeler ve konular hakkında bilgi edinebilmelerini sağlamaları açısından önemli bir işleve sahiptir. Dünyada gelişen

olayların aktarılması ile toplumun üyeleri bilgilenebilmekte ve bilinçlenebilmektedirler. Çeşitli kitle iletişim araçlarının sunduğu farklı mecralar arasında televizyonda aktarılan ana haber bültenlerinin önemi bu anlamda büyüktür. Bu anlamda vatandaşların (siyasal) toplumsallaşmalarında önemli bir işleve sahip olan haber bültenleri vatandaşların siyasi süreçlere katılımını, tutum oluşturabilmelerini ve kendi düşüncelerini ifade edip siyaseti şekillendirebilmelerini sağlayabilmektedir. Yalnızca yetişkin bireylerin değil, çocukların da toplumu şekillendirebileceği göz önünde bulundurulduğunda dünya ve toplumsal yaşam hakkında bilgi edinebilecekleri mecraların geliştirilmesinin önemi artmaktadır. Bu anlamda aile, okul ve arkadaş çevresinin yanı sıra kitle iletişim araçlarına da önemli bir görev düşmektedir. Televizyonda yayınlanan haber programları açısından bakıldığında, çalışmaların da gösterdiği gibi haber bültenlerinin bu ihtiyacı karşılayamadıkları, tersine çocuklar üzerinde olumsuz etkilere neden oldukları ortaya konmuştur. Haberlerde kullanılan görseller, ifadeler ve söylemler, çocukların korkuya kapılmalarına ve sorulara cevap bulamamalarına neden olmaktadır. Bu anlamda çocukların her konuda bilgi edinebileceği ve toplumsal, siyasal alanda aktif bireyler olarak yer alabilmelerini sağlayan çocuk haber programlarının üretilmesi özellikle de kamu yayıncıları açısından dikkate alınması gereken bir meseledir. Türkiye'deki televizyon kanallarında ağırlıklı olarak eğlendirici içeriklerin sunulması, bilgilendirici içerikler arasında ise güncel (toplumsal ve siyasal) konuların aktarılmaması bu alanda çalışmaların yapılması gerektiğini göstermektedir. Bu çerçevede Türkiye'de çocuk haber programı üretimi açısından Alman kamu kanalları tarafından üretilen *Logo! Dünya ve Ben* adlı çocuk haber programının örnek teşkil edebileceği düşünülmektedir. Programın analizi, güncel toplumsal ve siyasal gelişmeleri çocukların anlayabileceği bir dilde ve belirli kriterleri dikkate alarak aktarmanın mümkün olduğunu göstermiştir. Çocukların da dünyada gelişen -olumlu veya olumsuz- olaylar hakkında bilgi edinebilmelerini önemseyen çocuk haber programı *Logo! Dünya ve Ben*, haber içeriklerini aktarırken çocukların anlayabileceği bir dil kullanmaktadır. Bazı içeriklerin -özellikle trajik olayların- animasyon şeklinde aktarılması ve böylece çocukları olumsuz anlamda etkileyebilecek görüntülerden kaçınılması, haber içeriklerinin arka plan bilgileri ile sunulması veya çocukların hayatlarıyla ilişkilendirilmesi programı çocuklar için hem anlaşılır hem de ilgi çekici kılmaktadır. Ayrıca *Çocuk Muhabir* uygulaması ile çocukların siyasetçiler ile doğrudan doğruya iletişime geçebilmesi ve böylece toplumsal ve siyasal hayata katılımları teşvik edilmektedir.

Bu çerçeveden bakıldığında *Logo! Dünya ve Ben* çocuk haber programı yapımcılarının, pedagoğ ve psikologların, yetkin medya okuryazarı bireyleri olma sürecinde çocukları teşvik ettikleri söylenebilir. Okullardaki medya okuryazarlığı eğitimleri bireylere medya içeriklerini nesnel ve eleştirel bir biçimde analiz etme ve kendi mesajlarını iletişim araçları yoluyla ulaştırabilme yetilerini kazandırmayı amaçlamaktadır. Ancak çocukların bu yeterliliği kazanabilmelerinin ilk koşulu çocukların anlayabileceği bilgilendirici içeriklerin üretilmesidir.

SON NOTLAR

- 1 Logo (Nachrichtensendung). (n.d.). Retrieved August 24, 2016 from Wikipedia The Free Encyclopedia: [https://de.wikipedia.org/wiki/Logo_\(Nachrichtensendung\)](https://de.wikipedia.org/wiki/Logo_(Nachrichtensendung)).
- 2 Bu tespiti, 21.11.2015, 25.01.2016 ve 31.05.2016 tarihlerinde yayınlanan *Haberin Olsun* programlarının izlenmesi sonrasında varılmıştır. Programlarda ağırlıklı olarak çocukların ilgisini çekebilecek etkinlik haberleri, doğa bilgisi, çocukları kitap okumaya ve öğrenmeye teşvik edici bilgiler ve spor haberleri sunulmaktadır. Siyasi içerikli bir haber olarak sunucunun “gündemi takip etmelisiniz” önerisinden sonra Paris saldırısı sonrasında Belçika’da çocukların saldırıyı kınamak için mum yaktığı haberi gösterilebilir. Ancak bu haberde saldırıyla ilgili arka plan bilgisi verilmemektedir.
TRT Çocuk. (2015, December 10). *Haberin Olsun - Çocuk Haberleri - Çocuk Programı - 21.11.2015* [Video file]. Retrieved from <https://www.youtube.com/watch?v=1cJrCPka7o>, <https://www.youtube.com/watch?v=4EAaWXR8Ioo>, <http://www.trtcocuk.net.tr/video/haberin-olsun-31-mayis-2016>.
- 3 Alman kanalı “Kürt savaşçıları” terimini Suriye’deki Kürt direnişçiler için kullanmaktadır.

KAYNAKLAR

- Akın, M. (2009). Siyasal toplumsallaşma sürecinde gençlik –teorik ve uygulamalı bir çalışma-. *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 22 (1), 153-183. Retrieved from <http://sefad.selcuk.edu.tr/sefad/article/view/306>
- Aufenanger, S., Mertes, K., & Nold, F. (2006). Verstehen Kinder Kindernachrichten?: Die Beispiele logo! und neuneinhalb. *Televizion*, 19/2. Retrieved from http://www.bronline.de/jugend/izi/deutsch/publikation/televizion/19_2006_2/aufenanger.pdf
- Avcı, A. (2011). Çocuk haklarının medya boyutu: Sözleşmeler ve yasal düzenlemeler. In M. Şirin (Ed.), *Çocuk hakları ve medya* (pp. 89-105). İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
- Baranowski, G. (2006). Nachrichten für Kinder? - logo! Ein Gespräch mit Markus Moerchen. *Televizion*, 19/2006/2, 54-55. Retrieved from http://www.br-online.de/jugend/izi/deutsch/publikation/televizion/19_2006_2/logo.pdf

- Berton, M., & Schäfer, J. (2005). Politische Orientierungen von Grundschulkindern: Ergebnisse von Tiefeninterviews und Pretests mit 6- bis 7-jährigen Kindern. *Mannheimer Zentrum für Europäische Sozialforschung*, 86. Retrieved from <http://www.mzes.uni-mannheim.de/publications/wp/wp-86.pdf>
- Bilgi Edinme Hakkı Kanunu. (2003). Retrieved August 24, 2016 from <https://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k4982.html>
- Burkart, R. (2002). *Kommunikationswissenschaft*. Wien/Köln/Weimar: Beltz Verlag.
- Çaplı, B. (2002). *Medya ve etik*. Ankara: İmge Kitabevi.
- Çelik, H., & Ekşi, H. (2008). Söylem Analizi. *Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 27, 99-117. Retrieved from <http://dergipark.gov.tr/maruaebd/issue/365/2517>
- Easton, D. (1957). An approach to the analysis of political systems. *World politics: A Quarterly Journal of International Relations*, 9(3), pp. 383-400. Cambridge: Cambridge University Press.
- Ertürk, Y. D., & Akkor, A. G. (2006). *Çocuğunuzu televizyona teslim etmeyin: Medya okuryazarı olun*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Ertürk, Y. D. (2011). Çocukluk çağı gelişim dönemlerine göre medya kullanımı. In M. Şirin (Ed.), *Çocuk hakları ve medya* (49-85). İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
- Gardt, A. (2007). Diskursanalyse – Aktueller theoretischer Ort und methodische Möglichkeiten. In I. Warnke (Ed.), *Diskurslinguistik nach Foucault. Theorie und Gegenstände* (pp. 28-52). Berlin/New York: Walter de Gruyter.
- Greenstein, F. (1968). Socialization: political socialization. In D. L. Sills (Ed.), *International encyclopedia of the social sciences* (pp. 551-555). New York: Macmillan.
- Greenstein, F. (1965). *Children and politics*. New Haven: Yale University Press.
- Grewenig, S. (2005). Qualität fürs Kinderfernsehen. *Television*, 18(2), pp. 6-8.
- Haberin Olsun. (2015, November 21). *Haberin olsun - Çocuk haberleri çocuk programı* [Video file]. Retrieved from <https://www.youtube.com/watch?v=1cJrCPka7o>
- Haberin Olsun. (2016, January 28). *25 Ocak haberin olsun programı* [Video file]. Retrieved from <https://www.youtube.com/watch?v=4EAaWXR8loo>
- Haberin Olsun. (n.d.). *Haberin olsun - 31 Mayıs 2016* [Video file]. Retrieved from <http://www.trtcocuk.net.tr/video/haberin-olsun-31-mayis-2016>
- Herman, E. S., & Chomsky, N. (1998). *Medya halka nasıl evet dedirtir: Kitle iletişim araçlarının ekonomi politiği*. İstanbul: Minerva Yayınları.
- Hyman, H. (1959). *Political socialization: A study in the psychology of political behavior*. Glencoe: The Free Press.
- İşık, M. (2007). *Televizyon ve çocuk*. Konya: Eğitim Kitabevi Yayınları.
- İşliyen, F., & İşliyen, M. (2014). Çocuk, televizyon ve siyasal toplumsallaşma: Bizimcity animasyonlarına yönelik bir odak grup çalışması. *İletişim ve Diplomasi*, 1(2). Retrieved from <http://www.iletisimvediplomasi.com/cocuk-televizyon-ve-siyasal-toplumsallasma-bizimcity-animasyonlarına-yonelik-bir-odak-grup-calismasi-ogr-gor-fadime-simsek-isliyenuzman-mustafa-isliyen/>
- Kars, N. (2010). *Haberin tarihi, kuramları, söylemi ve radyo-televizyon haberciliği*. İstanbul: Derin Yayınları.

- Kışlalı, A. T. (2011). *Siyaset bilimi*. Ankara: İmge Kitabevi.
- Logo (Nachrichtensendung). (n.d.). In *Wikipedia the free encyclopedia*, Retrieved August 28, 2016 from [https://de.wikipedia.org/wiki/Logo_\(Nachrichtensendung\)](https://de.wikipedia.org/wiki/Logo_(Nachrichtensendung))
- logo! Die Welt und ich. (n.d.). *logo! Was dürfen Lehrer?*. [Video file]. Retrieved from <https://www.zdf.de/kinder/logo/was-duerfen-lehrer-104.html>
- logo! Die Welt und ich. (n.d.). *logo! Erdbbensicher bauen*. [Video file]. Retrieved from <https://www.zdf.de/kinder/logo/erdbbensicher-bauen-104.html>
- logo! Die Welt und ich. (n.d.). *logo! am Dienstag, 16. August 2016 Kindernachrichten*. [Video file]. Retrieved from <https://www.youtube.com/watch?v=d2CZMeN-Gzo>
- Lohaus, A., Vierhaus, M (2015). *Entwicklungspsychologie des Kindes- und Jugendalters für Bachelor*. Berlin/Heidelberg: Springer Verlag.
- Macgilchrist, F. (2007). Positive discourse analysis: Contesting dominant discourses by reframing the issues. *Critical Approaches to Discourse Analysis Across Disciplines*, 1 (1), 74-94. Retrieved from http://www.gei.de/fileadmin/gei.de/pdf/abteilungen/schulbuch_als_medium/Macgilchrist_2007-PDA-CADAAD1-1.pdf
- Martin, J., R., & Rose, D. (2003). *Working with discourse: Meaning beyond the clause*. London & New York: Continuum.
- Müftü, G. (2011). Çocuk haklarının yaygınlaştırılması için medya sorumluluğu. In M. Şirin (Ed.), *Çocuk Hakları ve Medya* (265-283). İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
- NOS TV (2017). *Jeugdjournaal*, Retrieved from <https://jeugdjournaal.nl/>
- Piaget, J. (1937). *The construction of reality in the child. La construction du réel chez l'enfant*. Neuchâtel: Delachaux & Niestlé.
- Reisigl, M., & Ziem, A. (2014). Diskursforschung in der Linguistik. In A. Ziem (Ed.), *Diskursforschung Ein interdisziplinäres Handbuch* (2 Bde.) (70-111). Bielefeld: transcript Verlag.
- Rippl, S. (2008). Politische Sozialisation. In S. Walper (Ed.), *Handbuch Sozialisationsforschung* (443-458). Weinheim/Basel: Beltz.
- RTÜK (2013). Türkiye'de çocukların medya kullanma alışkanlıkları araştırması. Retrieved from http://www.byegm.gov.tr/uploads/docs/RTU%CC%88K%EF%80%A2_Tu%CC%88riyede_C%CC%A7ocu_klar%C4%B1n_Medya_Kullanm_a_Al%C4%B1s%CC%A7kanl%C4%B1g%CC%86%C4%B1_Aras%CC%A7t%C4%B1_rmas%C4%B1_Eylu%CC%88l_2013.pdf
- RTÜK (2006). İlköğretim çağındaki çocukların televizyon izleme alışkanlıkları. Retrieved from http://www.medyaokuryazarligi.org.tr/arastirmalar/ilkogretim_cagindaki_cocuklarin_tv_aliskanliklari.pdf
- Schächter, M. (2003). logo! Kindernachrichten: Krieg, Terror und andere Katastrophen im Kinderfernsehen. *Televizion*, 16/2. Retrieved from http://www.br-online.de/jugend/izi/deutsch/publikation/televizion/16_2003_2/schaechter.pdf
- UNICEF. (n.d.). Çocuk haklarına dair sözleşme: Birinci kısım, Madde 1-20. Retrieved August 24, 2016 from https://www.unicef.org/turkey/crc/_cr23c.html

- Van Deth, J. W. (2005, October 10). Kinder und Politik. *Aus Politik und Zeitgeschichte*. Retrieved from <http://www.bpb.de/apuz/28777/sozialisation-von-kindern>
- Winko, S. (1996). Diskursanalyse, Diskursgeschichte. In H. Detering (Ed.), *Grundzüge der Literaturwissenschaft* (463-478). München: dtv.
- Würth, M. (2012). Nachrichten für Fernsehanfänger – die Sendung „logo!“ des ZDF. *Ludwigsburger Beiträge zur Medienpädagogik*, 15/1. Retrieved from http://www.ph-ludwigsburg.de/fileadmin/subsites/1b-mpxx-t-01/user_files/Online-Magazin/Ausgabe15/Wuerth15.pdf
- Yalın, B. E., & Erzen, M. Ü. (2011). Siyasal kültürün temel paradigmaları üzerine: Kültürden, siyasetin toplumsallaşma, örgütlenme ve katılma süreçlerine yansıyanlar. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi - Istanbul University Faculty of Communication Journal*, 41, 49-61. Retrieved from <http://www.dergipark.gov.tr/iuifd/issue/22885/244817>
- Yılmaz, N. (2013). Sosyalleşme sürecinin siyasallaşma boyutu. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 9/19, 319-332. doi: 10.11122/ijmeh.2013.9.19.372
- ZDFtivi. (2016, August 7). *Logo!-Sommerinterview mit Cem Özdemir (Bündnis 90/Die Grünen) – ZDFtivi*. [Video file]. Retrieved from <https://www.youtube.com/watch?v=jAogvBDshUg>

GÖRSELLER

Görsel 1: Logo! on Sunday, 28.08.2016 - news for children (YouTube)

Görsel 2: Logo! on Tuesday, 30.08.2016 – news for children (YouTube)

Görsel 3: Logo! on Tuesday, 30.08.2016 – news for children (YouTube)

Görsel 4: Logo! on Sunday, 28.08.2016 - news for children (YouTube)

Görsel 5: Logo! on Sunday, 28.08.2016 - news for children (YouTube)

Görsel 6: Logo! on Sunday, 28.08.2016 - news for children (YouTube)

Görsel 7: Logo! on Sunday, 28.08.2016 - news for children (YouTube)

